

AINEVALDKOND „KEEL JA KIRJANDUS“

1. Üldalused

1.1. Keele- ja kirjanduspädevus

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete õpetamise eesmärgiks põhikoolis on kujundada õpilastes eakohane keele- ja kirjanduspädevus, see tähendab suutlikkus mõista eakohaseid ilukirjandustekste ja nende osatähtsust Eesti ja maailma kultuuriloos ning tajuda keelt ja kirjandust kui rahvusliku ja iseenda identiteedi alust; keeleteadlikkus ja oskus end vastavalt suhtlussituatsioonile ja keelekasutuseesmärkidele nii suuliselt kui ka kirjalikult väljendada; arusaamine, et lugemine teeb vaimselt rikkamaks.

Keele ja kirjanduse õpetamisega taotletakse, et põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) väärtustab keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit;
- 2) teadvustab keeleoskust õpioskuste alusena ning identiteedi osana;
- 3) omandab põhiteadmised keelest ja saavutab õigekirjaoskuse;
- 4) väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, arvestades kultuuris väljakujunenud keelekasutustavasid;
- 5) kuulab, loeb ja kirjutab mõtestatult eri liiki tekste ning esitab teavet eri viisidel;
- 6) kasutab asjakohaselt erinevaid suhtluskanaleid ning suudab leida, kriitiliselt hinnata ja kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet;
- 7) väärtustab nii rahvuskirjandust kui ka teiste rahvaste kirjandust, nii oma rahva pärimuskultuuri ja traditsioone kui ka kultuurilist mitmekesisust;
- 8) tajub kirjandusteost kui kunstiteost, mõistab selle kunstilisi väärtusi;
- 9) loeb eakohast väärtkirjandust, kujundades kirjanduse kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning rikastades mõtte- ja tundemaailma;
- 10) suudab kujundada ja väljendada isiklikku arvamust ning tunnustab ja arvestab teiste inimeste arvamust;
- 11) oskab õppida, hangib teavet eri allikatest, kasutab sõna- ja käsiraamatuid;
- 12) kavandab karjäärivalikuid enda suutlikkust, huvisid ja võimeid analüüsides.

1.2. Ainevaldkonna õppeained ja nende maht

Õppeaine	Nädalatunde klassiti									
	1.kl.	2.kl.	3.kl.	4.kl.	5.kl.	6.kl.	7.kl.	8.kl.	9.kl.	Kokku
Eesti keel	6	7	6	6	4	3	2	2	2	38
Kirjandus	-	-	-	-	2	2	2	2	2	10

1.3. Ainevaldkonna kirjeldus ja valdkonnasisene lõiming

Keel on rahvuskultuuri ja rahvusliku identiteedi kandja. Keele valdamine kõnes ja kirjas on inimese mõtlemisvõime kujunemise, vaimse arengu ning sotsialiseerumise alus ja eeldus. Eesti keele hea valdamine on eduka õppimise eeldus kõigis õppeainetes.

Ainevaldkonna õppeainetes omandavad õpilased keele- ja kirjandusteadmisi ning saavad lugemise, kirjutamise ja suhtlemise kogemusi. Teadmiste ning kogemuste alusel kujuneb õpilasest põhikooli lõpuks teadlik, aktiivne ja vastutustundlik lugeja, kirjutaja ning suhtleja. Ainevaldkonna õppeained toetavad eeskätt õpilase emakeele- ja kirjanduspädevuse ning kommunikatiivsete oskuste arengut, kuid ka tema identiteedi ja enesetunnetuse kujunemist ning kultuurilist ja sotsiaalset arengut.

1.– 4. klassis arendatakse eesti keele õppes kõiki keelelisi osaoskusi (kõnelemine, kuulamine, lugemine, kirjutamine) ja õigekeelsust. Osaoskusi ja õigekeelsust arendatakse nii teabe- ja tarbetekstide kui ka ilukirjandustekstide lugemise, jutustamise ja kirjutamise kaudu.

Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eri õppeained, mida seob tekstikeskne käsitlusviis ning keeleliste osaoskuste arendamine.

Kirjandustundides kujundatakse õpilaste kirjandushuvi ja lugejavõimeid ning kõlbelis-emotsionaalset arengut loetud kirjandusteoseid mõtestades, kuid vaadeldakse ka ilukirjanduskeele eripära ning arendatakse suulist ja kirjalikku väljendusoskust.

Ainevaldkonnasisese lõimingu põhialus on avar tekstikäsitlus, mis hõlmab nii suulisi kui ka kirjalikke tarbe- ja ilukirjandustekste, samuti pildilisi, graafilisi ning teist liiki tekste.

Ainevaldkonna õppeainete koostoimes omandatakse teiste õppeainete õppimiseks vajalikke kuulamis-, kõnelemis-, lugemis- ja kirjutamisstrateegiaid, kujuneb soov ning oskus oma mõtteid väljendada.

Keelekasutust ning oskust tekste mõista ja luua arendatakse teksti- ja õigekeelsusõpetuse kaudu. Eesti keelt ja kirjandust õppides omandab õpilane keelelise suhtluse oskused ja vilumused, õpib oma mõtteid ning tundeid väljendada, kuuldut ja loetut analüüsima ning kogutud teavet üldistama. Kirjanduslike tekstide lugemine ja käsitlemine tundides avardab õpilaste kultuuri- ja elukogemust, rikastab sõnavara, soodustab kirjandushuvi ning lugejavõimete ja isiksuse arengut.

Keeleliste osaoskuste lõimimise tulemusel arenevad õpilaste mõtlemisvõime, suhtlusoskus ja enesetunnetus. Õpilased on võimelised eetilisel, olusid ja partnerit arvestades suhtlema, teadlikumalt õppima ja tegutsema.

1.4. Üldpädevuste kujundamise võimalusi

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeainete kaudu kujundatakse õpilastes kõiki riiklikus õppekavas kirjeldatud üldpädevusi. Seda tehakse erinevate tekstide lugemise, nende üle arutlemise, reflekteerimise ja kirjutamise kaudu ning kasutades mitmesuguseid koostöövorme (ühisarutelud, projektid jne). Saavutatud üldpädevused kajastuvad tekstiloomes, esitlustes, arutlustes. Pädevustes eristatava nelja omavahel seotud komponendi –teadmiste, oskuste, väärtushinnangute ning käitumise kujundamisel on kandev roll õpetajal, kes oma väärtushinnangute ja enesekehtestamisoskusega loob sobiva õpikeskkonna ning mõjutab õpilaste väärtushinnanguid ja käitumist.

Kultuuri- ja väärtuspädevus. Kirjandusõpetuses kujundatakse kõlbelisi ja esteetilis-emotsionaalseid väärtusi ning kultuuriväärtuste mõistmist ilukirjandus- ja aimetekstide kaudu. Keeleõpetus rõhutab vaimseid ja kultuuriväärtusi: keele kui rahvuskultuuri kandja tähtsust, keeleoskust kui inimese identiteedi olulist osa. Keeleõpetuses väärtustatakse funktsionaalset kirjaoskust ning teadlikku kriitilist suhtumist teabeallikatesse, sh meediasse.

Sotsiaalne ja kodanikupädevus. Keele- ja kirjandustundides kasutatava paaris- ja rühmatöö käigus kujundatakse koostööoskust, julgustatakse oma arvamust välja ütleva, kaaslaste ideid tunnustama ja teistega arvestama, ühiseid seisukohti otsima. Eri laadi ülesannete kaudu kujundatakse oskust suhelda eetilisel ja olusid arvestades nii suuliselt kui ka kirjalikult, nii vahetult kui ka veebikeskkonnas.

Enesemääratluspädevus. Tekstide üle arutledes kujundatakse õpilastes positiivset minapilti. Õpiolukordades luuakse võimalused suhestuda käsitletavate teemadega, loovülesannete kaudu tuuakse esile õpilaste eripärad ja anded, vormitakse maailmavaade.

Õpipädevus. Keele- ja kirjandustundides arendatakse kuulamis- ja lugemisoskust, eri liiki tekstide mõistmist, fakti ja arvamuse eristamist, erinevatest allikatest teabe hankimist ja selle kriitilist kasutamist, eri liiki tekstide koostamist ning oma arvamuse kujundamist ja sõnastamist.

Suhtluspädevus. Keele- ja kirjandustundides kujundatakse suulise ja kirjaliku suhtluse oskust, suhtluspartneri ja tema suulise ja kirjaliku kõne mõistmist, suhtluspartneriga arvestamist ning sobiva käitumisviisi valikut, oma seisukohtade esitamise ja põhjendamise

oskust. Õppetegevuse ja õppetekstide kaudu pannakse alus õpilaste diskuteerimis- ja väitlemis- ning tänapäevasele kirjaliku suhtlemise oskusele.

Matemaatika-, loodusteaduste ja tehnoloogiaalane pädevus. Teabetekstide abil arendatakse oskust lugeda teabegraafikat või muul viisil visuaalselt esitatud infot, leida arvandmeid, lugeda ja mõista tabelite, skeemide, graafikute ning diagrammidena esitatud infot ning seda analüüsida, sõnalise teabega seostada ja tõlgendada. Vanemates tekstides kasutatud mõõtühikute teisendamise kaudu edendatakse arvutusoskust.

Õpitakse eristama teaduslikku teavet ilukirjanduslikust ja populaarteaduslikust teabest ning kasutama tehnoloogilisi abivahendeid tekstide loomisel, korrigeerimisel ja esitamisel.

Ettevõtlikkuspädevus. Ettevõtlikkuse ning vastutustunde kujunemist toetatakse nii meedia- ja kirjandustekstidest kui ka igapäevaelust lähtuvate eakohaste probleemide arutamisega, nende suhtes seisukoha võtmise ja neile lahenduste otsimisega nii keele- ja kirjandustundides kui ka loovtöös.

Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist soodustab õpilaste osalemine projektides, mis eeldavad õpilaste omaalgatust ja aktiivsust ning keele- ja kirjandusteadmiste rakendamist ning täiendamist eri allikatest.

1.5. Ainevaldkonna õppeainete lõimingu võimalusi teiste ainevaldkondadega

Keele ja kirjanduse valdkonna õppeained toetavad pädevuste saavutamist teistes valdkondades. Keele- ja kirjandustundides arendavad õpilased kõikides õppeainetes vajalikku suulist ja kirjalikku väljendus- ning suhtlusoskust, õpivad lugema ja mõistma eri liiki tekste, sh teabe- ja tarbetekste, arendavad kirjandustekste lugedes sõnavara ning avardavad maailmapilti; õpivad kirjutama eri tüüpi tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja õpitud termineid ning sobivat stiili; õpivad koostama ja vormistama uurimistöid, kasutama allikaid ja viitama neile; harjuvad kasutama eri liiki sõna- ja käsiraamatuid.

Arutlusoskust ning info hankimise, tõlgendamise ja kasutamise oskusi arendatakse nii keele ja kirjanduse valdkonna kui ka teiste ainete õppes, töötades sisult erinevate tekstidega, samuti diskussioonide ja väitluste kaudu. Lõimingu toetab elementaarsete õigekirjanõuete järgimine teiste ainevaldkondade tundides.

Võõrkeeled. Eesti keele õpetuse kaudu arendatakse õpilaste kirjalikku ja suulist eneseväljendus- ning arutlusoskust, oskust luua tekste ning neist aru saada. Võõrkeelte õppimisel on abiks eesti keele tundides omandatud keelemõisted. Omandatud võõrsõnad toetavad võõrkeelte õppimist. Maailmakirjanduse autorite ja teostega tutvumine tekitab huvi võõrkeelte õppimise vastu. Õpitavas võõrkeeles kirjutavate autorite teoste lugemine ja arutamine süvendab huvi selle keele maa ja kultuuri ning ka kirjanduse originaalkeeles lugemise vastu.

Matemaatika. Õppetekstide ja tekstülesannete mõistmist soodustab eesti keele ja kirjanduse tundides arendatav lugemisoskus. Arvsõnade õigekirja õppimine toetab korrektse matemaatilise kirjaoskuse omandamist.

Loodusained. Loodusteaduslike õppe- ja teabetekstide mõistmine eeldab head lugemisoskust ja tööd tekstiga. Kohanimede ning loodusnähtuste ja -objektide nimetuste õigekirja kinnistatakse keele- ja kirjandustundides. Loodusteemalised tekstid õppe- ning ilukirjanduses aitavad loodust tundma õppida ja väärtustada. Loodusainetes omandatud sõnavara ning teadmised soodustavad omakorda kirjandusteoste looduskirjelduste mõistmist ja kujutluspiltide teket ning võimendavad seeläbi emotsionaalset mõju lugejale.

Sotsiaallained. Ilukirjandusteoste lugemine ja analüüs toetavad maailmapildi kujunemist, ajaloosündmuste mõistmist ning ühiskonnaelus ja inimsuhetes orienteerumist. Kirjandustekste valides ja käsitledes peetakse silmas ühiskonnas olulisi valdkondi: väärtused ja kõlblus; suhted kodus ja koolis; omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus; kodanikuühiskond ja

rahvussuhted. Sotsiaalainete õppimise käigus omandatud teadmised ajaloost, ühiskonna arengust ja toimimisest ning inimese staatusest ühiskonnas toetavad kirjandusteoste käsitlemisel ühiskondlike probleemide ja inimsuhete mõistmist. Keeletundides õpitakse riikide, ühenduste, organisatsioonide, ajalooliste isikute, ajaloosündmuste nimede õige kirja norme, mida ajaloo- ja ühiskonnatundides kinnistatakse konkreetsete näidete varal.

Kunstiained. Kunstiainete õpet toetab lähenemine kirjandusele kui kunstiainele.

Kirjandusteose analüüs seostatuna illustatsioonide vaatlusega soodustab kunsti väljendusvahendite eripära mõistmist. Reklaami käsitlemine keeõppes eeldab ka visuaalsete ja auditiivsete komponentide eritlemist ja analüüsi.

Kirjandusteose käsitluse illustreerimine vastava ajastu muusikaga soodustab arusaamist muusika emotsionaalsest mõjust ning kunstilistest väljendusvahenditest. Kirjanduse ja muusikaõpetuse ühisosa on (rahva)laul, selle tekst ja esitus.

Kehaline kasvatus. Meedia- ja kirjandustekstide valiku kaudu saadakse elukogemusi. Plakateid ja esitlusi koostades kujundatakse tervist väärtustavat eluhoiakut. Väitlustes propageeritakse tervislikku eluviisi ning dramatiseeringutes ja rollimängudes saab läbi mängida mitmesuguseid elulisi olukordi.

Tehnoloogia. Õppe- ja teabetekstide kaudu kujundatakse oskust hinnata tehnoloogia rakendamisega kaasnevaid võimalusi ja ohte, kasutada eetiliselt nüüdisaegseid tehnoloogiaid oma õpi-, töö- ja suhtluskeskkonna kujundamisel ning järgida tehnilisi vahendeid kasutades ohutus- ning intellektuaalomandi kaitse nõudeid.

1.6. Läbivate teemade rakendamise võimalusi

Õppekava läbivaid teemasid peetakse silmas valdkonna õppeainetes eesmärkide seadmisel, õpitulemuste ning õppesisu kavandamisel, lähtudes kooliastmest ning õppeaine spetsiifikast.

Elukestev õpe ja karjääriplaneerimine. Rollimängude, tekstide käsitlemise, arutelude ja loovtööde kaudu arendatakse õpilaste suhtlus- ja koostööoskusi, mis on olulised tulevasel tööelul. Arendatakse suutlikkust kujundada oma arvamust, väljendada end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult, lahendada probleeme. Õppetegevus võimaldab õpilasel kujundada eneseanalüüsiks vajalikku sõnavara, et analüüsida oma huvisid, võimeid, nii ainealaseid kui ka teisi oskusi ja teadmisi ning õpilast suunatakse kasutama eneseanalüüsi tulemusi oma tulevase haridustee ja tööelu planeerimisel. Õppetegevus võimaldab töömaailmaga ka vahetult kokku puutuda (nt õppekäigud ettevõttesse, ainevaldkonnaga seotud ametite tutvustus). Kujundatakse oskust koostada õpingute jätkamiseks ja tööle kandideerimiseks vajalikke dokumente. Meediatekstide analüüsi kaudu juhitakse õpilasi märkama ühiskonnas toimuvaid protsesse ja arutlema selle üle, kuidas need mõjutavad haridusteed ning tulevast tööelu.

Keskkond ja jätkusuutlik areng. Tervis ja ohutus. Teemakohaste tekstide varal, probleemülesannete lahendamise ning suuliste ja kirjalike arutluste kaudu toetatakse õpilaste kujunemist sotsiaalselt aktiivseteks, keskkonnateadlikeks, vastutustundlikeks ning tervist ja turvalisust väärtustavateks inimesteks.

Kodanikualgatus ja ettevõtlikkus. Eri liiki tekstide käsitluse kaudu suunatakse õpilasi märkama ühiskonna probleeme ja neile lahendusi otsima. Projektides osalemine aitab kasvatada aktiivset ellusuhtumist.

Kultuuriline identiteet. Keele ja kirjanduse kui rahvuskultuuri kandjate toel kujuneb õpilastes arusaam endast, teadmine oma juurtest, eesti keele erikujudest (nt Mulgi, Võru, Setu, Kihnu murre). Emakeele ja kirjanduse väärtustamise kaudu õpitakse lugu pidama endast ja oma rahvast, teiste rahvaste tekstide abil kujundatakse arusaam kultuuride erinevustest, aga ka tõdemus inimkonna kultuurilisest ühisosast.

Teabekeskond. Erinevatest allikatest (sh internetist) teabe hankimine, selle kriitiline hindamine ja kasutamine on nii keele- ja õppeteemakohaste teadmiste laiendamise kui ka tekstilooma eelduseks.

Tehnoloogia ja innovatsioon. Õpiülesannete lahendamiseks kasutatakse teadlikult infoühiskonna võimalusi, õpilasi suunatakse alternatiivseid lahendusi otsima, oma ideid ellu rakendama.

Väärtused ja kõlblus. Ilukirjandust ning kultuuriteemalisi teabetekste lugedes ja analüüsid, nende üle arutledes ning nende põhjal kirjutades pööratakse tähelepanu õpilaste kujunemisele kõlbelisteks isiksusteks, kes teavad ja tunnustavad üldinimlikke ja ühiskondlikke väärtusi. Tekstide analüüsi abil kujundatakse julgust astuda välja taunimisväärsete tegude ja hoiakute vastu.

1.7. Õppetegevuse kavandamine ja korraldamine

Õppetegevust kavandades ja korraldades:

- 1) lähtutakse õppekava alusväärtustest, üldpädevustest, õppeaines seatud eesmärkidest, taotletavatest õpitulemustest ja õppesisust ning toetatakse lõimingut teiste õppeainete ja põhiteemadega;
- 2) taotletakse, et õpilaste õpikoormus (sh kodutööde maht) on mõõdukas ja jaotub õppeaasta jooksul ühtlaselt, nii et jääb piisavalt aega ka puhkuseks ja huvitegevuseks;
- 3) võimaldatakse õpilastel õppida üksi ja koos teistega (paaris- ja rühmatööd), et toetada nende kujunemist aktiivseteks ning iseseisvateks õppijateks;
- 4) arvestatakse õpilaste individuaalseid iseärasusi ning kasutatakse diferentseeritud õppeülesandeid, mille sisu ja raskusaste võimaldavad sobiva pingutusega õppida;
- 5) kasutatakse info- ja kommunikatsioonitehnoloogia õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid;
- 6) kasutatakse mitmekesisist õppemetoodikat, sealhulgas aktiivõpet (rollimäng, loovtöö, arutelu, väitlus, õpimapi ja uurimistöö koostamine, omaloomingu esitamine jne);
- 7) laiendatakse traditsioonilist õpikeskkonda (arvuti/multimeediaklass, muuseum, näitus, raamatukogu, ettevõtte, loodus jne);
- 8) rakendatakse õppetegevust toetavaid ja mitmekesisavaid õppevorme (ekskursioonid kirjanikega seotud paikadesse ning keele ja kirjandusega seotud asutustesse, kohtumised kirjanike ja tõlkijatega, loomekonkursid, konkurssideks valmistumine, projektõpe jne), pidades oluliseks sotsiaalse kompetentsuse saavutamist;
- 9) arendatakse õpilaste teadmisi, oskusi ja hoiakuid.

Õppesisu käsitlemisel teeb aineõpetaja valiku arvestusega, et kooliastmeti kirjeldatud õpitulemused, üld- ja valdkondlikud ning ainepädevused on saavutatavad.

1.8. Hindamise alused

Ainekavas on kirjeldatud õpitulemused õppeaines kooliastmete kaupa kahel tasandil: üldised õpitulemused õpetamise eesmärkidena ja õpitulemused osaoskuste raames. Hinnatakse õpilaste teadmisi ja oskusi suuliste vastuste, sealhulgas esituste ning kirjalike tööde alusel, arvestades teadmiste ja oskuste vastavust ainekavades taotletavatele õpitulemustele; õpilaste individuaalseid iseärasusi ja mõtlemistasandite arengut.

Hindamisel lähtutakse vastavatest põhikooli riikliku õppekava üldosa sätetest.

Hoiakutele (nt huvitatus, tähtsuse mõistmine, väärtustamine, vajaduste arvestamine, kokkulepitud reeglite järgimine) antakse hinnanguid.

Hindamise kriteeriumid ja viiepallisüsteemist erinev hindamise korraldus täpsustakse kooli õppekavas.

Eesti keele õppimise tulemusi kokku võtva hindamise vormiks võib olla kompleksne töö.

I kooliastmes hinnatakse õpilase:

- 1) suulist keelekasutust, s.o kõnelemist ja kuulamist,
- 2) lugemist, s.o lugemistehnikat, teksti mõistmist ja vabalugemist,
- 3) kirjutamist, s.o kirjatehnikat, õigekirja ja kirjalikku tekstiloomet.

II ja III kooliastmes hinnatakse õpilase:

- 1) suulist ja kirjalikku suhtlust,
- 2) tekstide vastuvõttu,
- 3) tekstiloomet,
- 4) tekstide õigekeelsust.

Kirjanduse õppimise tulemusi hinnatakse eesti keele õppes eraldi alates 5. klassist.

II kooliastmes hinnatakse:

- 1) teoste lugemist ning tutvustamist,
- 2) jutustamist,
- 3) tekstide tõlgendamist ja analüüsi, kirjandusliku kujundi mõistmist,
- 4) teksti esitust ja omaloomingut.

III kooliastmes hinnatakse õpilase:

- 1) iseseisvat lugemist ja eri viisidel jutustamist,
- 2) teksti tõlgendamist, analüüsi ja mõistmist,
- 3) teksti esitust ja omaloomingulisi töid.

Kirjalikes kirjandusülesannetes parandab õpetaja ka keelevead, kuid hinnates arvestab valdavalt töö sisu.

Omaloominguliste tööde puhul võib lisahindega tunnustada esteetilist aspekti.

1.9. Füüsiline õppekeskkond

Kool korraldab keele ja kirjanduse valdkonna ainete õpet:

- 1) klassis, kus saab mööblit ümber paigutada liikumistegevusteks (nt dramatiseeringud, õppemängud) ning rühmatöök;
- 2) kooli raamatukogus ning väljaspool kooli vastavalt kooli õppekavas sätestatule.

Kool võimaldab:

- 1) klassiruumis kasutada õigekeelsussõnaraamatuid ja võõrsõnade leksikoni;
- 2) kasutada info- ja kommunikatsioonitehnoloogia õpikeskkondi ning õppematerjale ja -vahendeid, sealhulgas veebisõnaraamatuid.

2. Ainekavad

2.1. Eesti keel

2.1.1. Eesti keele õppe- ja kasvatuseesmärgid

Eesti keele õpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) omandab põhiteadmised eesti keelest kui soome-ugri keelest ja eesti keele õigekirjaoskuse, tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasiõppimisel;
- 2) mõistab keele tähtsust eneseväljendus- ja suhtlusvahendina, arendab keeleoskust, arvestades kultuuris välja kujunenud keelekasutustavasid;
- 3) õpib asjakohaselt kasutama erinevaid suhtluskanaleid, arendab oskust leida, kriitiliselt hinnata ning sihipäraselt kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet, sh ainevaldkonnaga seotud elukutsete ja edasiõppimisvõimaluste infot;
- 4) loeb ja kuulab mõtestatult eri tüüpi tekste ning koostab neid suuliselt ja kirjalikult;
- 5) õpib tundma eri tekstiliike ning märkama nende kasutusvõimalusi ja seoseid isikliku ja tööeluga;
- 6) arendab kriitilist mõtlemist, oskust arvamusi põhjendada ning suuliste ja kirjalike tekstide alusel iseseisvalt järeldusi teha;

- 7) kasutab oma kirjakeeleoskuse täiendamiseks sõna- ja käsiraamatuid ning internetiallikaid;
- 8) tajub keeleoskust õpioskuste alusena ja identiteedi olulise osana ning kujuneb teadlikuks keelekasutajaks;
- 9) väärtustab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit, suhtub lugupidamisega teiste rahvaste keelde ja kultuuri;
- 10) suhtub tolerantselt eesti keele võõrkeelena kasutamisse ja toetab teise emakeelega kaaslaste eesti keele omandamist.

2.1.2. Eesti keele õppeaine kirjeldus

Eesti keele oskus on nii õppekavas sätestatu omandamise alus kui ka õppekava eesmärk. Põhikoolis omandavad õpilased teadmisi ja oskusi, mis võimaldavad neil toime tulla eakohaste suuliste ja kirjalike tekstidega.

Põhikoolis pannakse alus õpilaste sotsiaalsele kirjaoskusele, st oskusele kasutada keelt teadlikult ning kriitiliselt isiklikus, avalikus, õppe- ja tööelus. Õpilastes kujundatakse teadmisi ja oskusi, mis hõlmavad keelt, selle variante ja eriliigilisi tekste ning lubavad toime tulla suulise ja kirjaliku suhtlusega, tekstide vastuvõtu ning loomisega.

1.– 4. klassis on eesti keel kirjandusega lõimitud õppeaine, milles taotletakse nii keele- kui ka kirjandusõpetuse eesmärgi. Alates 5. klassist on eesti keel ja kirjandus eraldi, kuid tugevasti lõimitud õppeained, arendades eri liiki tekstide kaudu sihipärase lugemise, suulise keelekasutuse ja kirjutamise oskust.

Põhikoolis tuleb teadlikult omandada kirjalik keel ja tänapäeva eesti kirjakeel. Eesti keele õpi-eesmärgi taotletakse mitme õppevaldkonna kaudu.

I kooliastmes kujundatakse õpilaste teadmisi ja oskusi kolmes õppevaldkonnas: suuline keelekasutus (kuulamine, kõnelemine), lugemine ja kirjutamine. Suuline keelekasutus hõlmab eneseväljendust argiolukorras ning eakohase suulise teksti mõistmist ja edasiandmist.

Lugemise õpetamisel kujundatakse oskust töötada tekstiga eakohaste juhiste alusel.

Kirjutamise õpetusega kujundatakse õigekirjaoskus õpitud keelendite piires ja suutlikkus end eesmärgipäraselt kirjalikult väljendada.

II ja III kooliastmes kujundatakse õpilaste teadmisi ja oskusi neljas õppevaldkonnas: suuline ja kirjalik suhtlus, teksti vastuvõtt, tekstiloomine ning õigekeelsus ja keelehoole.

Suulise ja kirjaliku suhtluse õpetusega kujundatakse oskust silmast silma, telefoni, kirja ja meili teel ning internetikeskkonnas kahekesi või mitmekesi suhelda, tekste kokku võtta ja vahendada.

Teksti vastuvõtu õpetuses kujundatakse oskust tekste valida ja leida, eesmärgipäraselt lugeda ja kuulata, teadvustatakse kuulamis- ja lugemisstrateegiaid ning süvendatakse võimet teksti paremini mõista ning tekstile reageerida.

Tekstiloomine õpetusega kujundatakse mitmekülgset ja eesmärgistatud eneseväljendusoskust, mille puhul inimene tajub olukorda ja adressaati ning suudab oma mõtteid vajaliku täpsusega ja tekstiliigile omases vormis väljendada ning edastada.

Õigekeelsuse ja keelehoolduse õpetusega kujundatakse keeleteadlikkust ning teadmisi keelest.

Õpilastes arendatakse oskust tänapäeva eesti kirjakeelt teadlikult kasutada, kujundatakse arusaamist keele arengust ja muutumisest, omandatakse teadmisi eesti kirjakeele ja murrete stiilirikkuse ning kirjavara mitmekülgse kohta.

2.1.3. Eesti keele õppe- ja kasvatuseesmärgid I kooliastmes

3. klassi lõpetaja:

- 1) mõistab suulisi ja kirjalikke küsimusi ning vastab nendele, kasutades kõnes ja kirjas sobivaid lühivastuseid ning terviklauseid;
- 2) kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid ning kirjutab loetava käekirjaga;
- 3) oskab sihipäraselt vaadelda ja nähtud kirjeldada ning märkab erinevusi ja sarnasusi;

- 4) kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit ja olukorda;
- 5) jutustab endast ja lähiümbruses toimunust;
- 6) kuulab mõtestatult eakohast teksti;
- 7) loeb õpitud teksti selgelt, ladusalt ja õigesti ning saab sellest aru, mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi ja kaarti;
- 8) loeb eakohast ilu- ja aimekirjandust;
- 9) kirjutab õpitud keelendite piires õigesti;
- 10) jutustab ja kirjutab küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnade või kava abil;
- 11) töötab tekstiga õpetaja juhiste alusel.

2.1.4. Eesti keele õpitulemused ja õppesisu I kooliastmes

Õppesisu	1.klass	2.klass	3.klass
Suuline keelekasutus	70	80	70
Lugemine	70	80	70
Kirjutamine	70	85	70
Kokku	210	245	210

1. klass

Suuline keelekasutus

Õpitulemused	Õppesisu
<ol style="list-style-type: none"> 1) vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ja lühivastuseid; 2) annab küsimustele toetudes arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu; 3) avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta, märkab erinevusi ja sarnasusi ning kirjeldab neid; 4) leiab väljendumiseks lähedase ja vastandtäheendusega sõnu; 5) oskab suhtlusolukordades küsida, paluda, selgitada, keelduda, vabandust paluda, tänada; 6) mõtleb loole alguse ja lõpu; 7) esitab peast luuletuse või lühiteksti. 	<p>Mõtete väljendamine terviklausetena. Küsimuste esitamine ning neile vastamine.</p> <p>Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal.</p> <p>Aheljutustamine.</p> <p>Enese ja teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel. Arutlemine paaris ja rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslaste arvamuse küsimine.</p> <p>Sõnavara arendamine: sõnatäheenduste selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine, lähedase ja vastandtäheendusega sõna leidmine.</p> <p>Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumine, tänamine) valik suhtlemisel.</p> <p>Loole alguse ja lõpu mõtlemine.</p> <p>Kuuldud jutu (muinasjutt, lühijutt lapse elust jne) ümberjutustamine.</p> <p>Tuttava luuletuse ja dialoogi ilmekas (mõtestatud) peast esitamine.</p>

Lugemine

Õpitulemused	Õppesisu
<ol style="list-style-type: none"> 1) loeb nii häälega kui ka endamisi ladusalt ja teksti mõistes; 2) loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga; 	<p>Trükitähtede tundmaõppimine. Tähtedest sõnade ja sõnadest lausete lugemine. Silpidest sõnade moodustamine. Lugemistehniliselt raskete sõnade ning sõnaühendite lugema õppimine.</p>

<p>3) töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel;</p> <p>4) vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta;</p> <p>5) eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku ja keeldu;</p> <p>6) tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna ja kirja;</p> <p>7) mõistab tabeleid, diagramme, skeeme ja tingmärke;</p> <p>8) teab nimetada mõnd lastekirjanikku.</p>	<p>Sõna, lause ja teksti sisu mõistmine.</p> <p>Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse jm).</p> <p>Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti (õpilaspäevik, kutse, õnnitlus, saatekava, tööjuhend, raamatu sisukord jne) lugemine.</p> <p>Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi.</p> <p>Teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine.</p> <p>Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine.</p> <p>Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine.</p> <p>Tekstiliikide eristamine: muinasjutt, mõistatus, vanasõna, luuletus, jutustus, näidend, kiri.</p> <p>Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jne), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses, lasteraamatutes ning lasteajakirjanduses.</p> <p>Loetud raamatust jutustamine ning loetule emotsionaalse hinnangu andmine. Vajaliku raamatu leidmine õpetaja abiga ja iseseisvalt.</p>
---	--

Kirjutamine

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid ning kirjutab loetava käekirjaga;</p> <p>2) kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti maha, paigutab teksti korrektselt paberile ning vormistab vihiku/ õpilaspäeviku nõuetekohaselt;</p> <p>3) eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset;</p> <p>4) eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid;</p> <p>5) märgib kirjas õigesti häälikuid, käänd- ja pöördõnade õpitud lõppe ning tunnuseid;</p> <p>6) kirjutab õige sulghääliku omandatud omasõnade algusse;</p> <p>7) kirjutab suure algustähega lause alguse, inimese- ja loomanimed ning õpitud kohanimed;</p> <p>8) piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi;</p>	<p>Kirja eelharjutused. Joonistähtede kirjutamine.</p> <p>Väikeste ja suurte kirjatähtede õppimine, õiged tähekujud ning seosed, ühtlane kirjarida.</p> <p>Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine. Töö vormistamine, puhtus, käekirja loetavus ning kuupäeva kirjutamine. Teksti ärakiri tahvlilt ja õpikust. Kirjutatu kontrollimine õpiku ja sõnastiku järgi. Oma kirjavea parandamine.</p> <p>Sõna ja lause ladumine ning kirjutamine.</p> <p>Häälik, silp, sõna, lause, tekst. Täis- ja kaashäälikud.</p> <p>Hääliku pikkuse eristamine.</p> <p>Hääliku pikkuse märkimine kirjas.</p> <p>Pöördelõppude õigekirjutus. Ainsus ja mitmus.</p> <p>Sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses.</p> <p>Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes ning tuntumates kohanimedes.</p> <p>Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid.</p> <p>Tähed ja tähestik, tähestikjärjestus.</p>

9) teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestikjärjestuses.	
--	--

2. klass

Suuline keelekasutus

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ja lühivastuseid;</p> <p>2) annab küsimustele toetudes arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu;</p> <p>3) avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja loetu kohta, märkab erinevusi ja sarnasusi ning kirjeldab neid;</p> <p>4) leiab väljendumiseks lähedase ja vastandtähdendusega sõnu;</p> <p>5) oskab suhtlusolukordades küsida, paluda, selgitada, keelduda, vabandust paluda, tänada;</p> <p>6) mõtleb loole alguse ja lõpu;</p> <p>7) esitab peast luuletuse või lühiteksti.</p>	<p>Helide ja häälte ning häälikute eristamine. Hääliku pikkuse eristamine. Täis- ja kaashäälikud. Õpetaja ja kaaslaste kuulamine ning suulise juhendi järgi toimimine. Õpetaja ja kaaslaste ettelugemise kuulamine. Kuuldu ning nähtu kommenteerimine. Õpetaja etteloetud ainetekstist oluliste mõistete leidmine ning lihtsa skeemi koostamine. Kuuldud jutu (muinasjutt, lühijutt lapse elust jne) ümberjutustamine. Dialoogi jälgimine, hinnangud tegelastele ning nende ütlustele. Häälduse harjutamine, hääle tugevuse kohandamine vastavalt olukorrale. Selge häälduse jälgimine teksti esitades. Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumine, tänamine) valik suhtlemisel. Suuline selgitus, kõnetus- ja viisakus-väljendid. Sõnavara arendamine: sõnatähdenduste selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine, lähedase ja vastandtähdendusega sõna leidmine. Mõtete väljendamine terviklausetena. Küsimuste esitamine ning neile vastamine. Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal. Aheljutustamine. Sündmuse, isiku, looma, eseme jm kirjeldamine tugisõnade, skeemi ning tabeli abil. Eneseväljendus dramatiseeringus ja rollimängus. Tuttava luuletuse ja dialoogi ilmikas (mõtestatud) peast esitamine. Enese ja teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel. Arutlemine paaris ja rühmas: ühiste seisukohtade otsimine, kaaslaste arvamuse küsimine.</p>

Lugemine

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) loeb nii häälega kui ka endamisi ladusalt ja teksti mõistes;</p> <p>2) loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt</p>	<p>Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus. Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite</p>

<p>ja sobiva intonatsiooniga;</p> <p>3) töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel;</p> <p>4) vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta;</p> <p>5) eristab kirjalikus tekstis küsimust, palvet, käsku ja keeldu;</p> <p>6) tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna ja kirja;</p> <p>7) mõistab tabelleid, diagramme, skeeme ja tingmärke;</p> <p>8) on lugenud läbi vähemalt 6 eesti ja väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatutest;</p> <p>9) teab nimetada mõnd lastekirjanikku.</p>	<p>järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse jm).</p> <p>Lugemistehniliselt raskete sõnade ning sõnaühendite lugema õppimine. Oma ja kaaslaste lugemistehnika hindamine õpetaja juhiste alusel. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine tahvlilt ja vihikust.</p> <p>Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti (õpilaspäevik, kutse, õnnitlus, saatekava, tööjuhend, raamatu sisukord jne) lugemine. Skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses ja lasteraamatutes</p> <p>Sõna, lause ja teksti sisu mõistmine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine. Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi.</p> <p>Teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine. Loetava kohta kava või skeemi koostamine.</p> <p>Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine.</p> <p>Loole alguse ja lõpu mõtlemine. Tegelaste iseloomustamine.</p> <p>Töö tekstiga: õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine. Õpiku sõnastiku kasutamine.</p> <p>Jutustavate luuletuste mõtestatud esitamine. Riimuvate sõnade leidmine.</p> <p>Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ning partnereid arvestades. Loetud raamatust jutustamine ning loetule emotsionaalse hinnangu andmine. Vajaliku raamatu leidmine õpetaja abiga.</p> <p>Tekstiliikide eristamine: muinasjutt, mõistatus, vanasõna, luuletus, jutustus, näidend, kiri.</p> <p>Tarbe- ja teabetekst: teade, tööjuhend, retsept, saatekava, sõnastik, sisukord, õpikutekst, teatmeteose ja ajalehetekst.</p> <p>Teksti ülesehitus: pealkiri, teksti osad (lõigud, loo alustus, sisu, lõpetus).</p> <p>Ilukirjandus: folkloorne lastelaul, liisusalm, jutustus, muinasjutt, muistend, luuletus, kahekõne, näidend, sõnamänguline tekst, piltjutt, mõistatus, vanasõna.</p>
--	--

Kirjutamine

Õpitulemused	Õppesisu
1) kasutab kirjutades õigeid tähekejusid ja -seoseid ning kirjutab loetava	Väikeste ja suurte kirjatähtede kinnistamine, õiged tähekejud ning seosed, ühtlane kirjarida.

<p>käekirjaga;</p> <p>2) kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti maha, paigutab teksti korrektselt paberile ning vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt;</p> <p>3) eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset;</p> <p>4) eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid;</p> <p>5) märgib kirjas õigesti häälikuid ja kaashäälikuühendit, käänd- ja pöörsõnade õpitud lõppe ning tunnuseid;</p> <p>6) kirjutab õigesti asesõnu;</p> <p>7) kirjutab õige sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse;</p> <p>8) kirjutab suure algustähega lause alguse, inimese- ja loomanimed ning õpitud kohanimed;</p> <p>9) piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi;</p> <p>10) kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ning kontrollib kirjutatut näidise põhjal (30–40 sõna);</p> <p>11) koostab kutse, õnnitluse, teate ning kirjutab eakohase pikkusega ümberjutustusi ja teisi loovtöid küsimuste, tugisõnade, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava abil;</p> <p>12) teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestikjärjestuses.</p>	<p>Tahvlile, vihikusse ja õpilaspäevikusse kirjutamine.</p> <p>Töö vormistamine, puhtus, käekirja loetavus ning kuupäeva kirjutamine. Teksti ärakiri tahvlilt ja õpikust. Kirjutatu kontrollimine õpiku järgi. Oma kirjavea parandamine. Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine.</p> <p>Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitlus.</p> <p>Lausete moodustamine, laiendamine ja sidumine tekstiks.</p> <p>Ümberjutustuse kirjutamine.</p> <p>Loovtöö kirjutamine. Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus. Jutule alguse ja lõpu kirjutamine.</p> <p>Sündmusest ja loomast kirjutamine.</p> <p>Häälik, silp, sõna, lause, tekst. Täis- ja kaashäälikud. Tähestikjärjestus.</p> <p>Hääliku pikkuse ning häälikuühendi märkimine kirjas.</p> <p>Tähtede <i>i</i> ja <i>j</i> õigekiri (v.a võõrsõnad ning tegijanimi); <i>h</i> täht sõna alguses; sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses; <i>k</i>, <i>p</i>, <i>t</i> <i>s</i>- ja <i>h</i>-tähe kõrval.</p> <p>Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes ning tuntumates kohanimeses. Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade ja ilmakaarte nimetuses. Silbitamise ja poolitamise alused.</p> <p>Liitsõna.</p> <p>Nimi-, omadus- ja tegusõna. Ainsus ja mitmus. Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel.</p> <p>Olevik ja minevik.</p> <p>Pöördelõppude ja <i>da</i>-vormi õigekirjutus.</p> <p>Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (<i>ma</i>, <i>sa</i>, <i>ta</i>, <i>me</i>, <i>te</i>, <i>nad</i>, <i>kes</i>, <i>kas</i>, <i>kus</i>).</p> <p>Jutustav-, küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid.</p> <p>Koma loetelus.</p> <p>Koma <i>et</i>, <i>sest</i>, <i>aga</i>, <i>kuid</i>, <i>vaid</i>, <i>siis</i> puhul.</p> <p>Sidesõnad, mis ei nõua koma.</p> <p>Lähedase ja vastandtäheandusega sõna.</p>
---	--

3. klass

Suuline keelekasutus

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) vastab küsimustele, kasutades sobivalt täislauseid ja lühivastuseid;</p> <p>2) annab küsimustele toetudes arusaadavalt edasi õppeteksti, lugemispala, pildiraamatu, filmi ja teatrietenduse sisu;</p> <p>3) avaldab arvamust kuuldu, vaadeldu ja</p>	<p>Mõtete väljendamine terviklausetena. Küsimuste esitamine ning neile vastamine.</p> <p>Jutustamine kuuldu, nähtu, läbielatu, loetu, pildi, pildiseeria ja etteantud teema põhjal.</p> <p>Aheljutustamine.</p> <p>Enese ja teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel. Arutlemine paaris ja</p>

<p>loetu kohta, märkab erinevusi ja sarnasusi ning kirjeldab neid;</p> <p>4) leiab väljendumiseks lähedase ja vastandtäheendusega sõnu;</p> <p>5) oskab suhtlusolukordades küsida, paluda, selgitada, keelduda, vabandust paluda, tänada;</p> <p>6) mõtleb loole alguse ja lõpu;</p> <p>7) esitab peast luuletuse või lühiteksti.</p>	<p>rühmas: oma suhtumise väljendamine, nõustumine ja mittenõustumine, ühiste seisukohtade otsimine, kaaslaste arvamuse küsimine.</p> <p>Sõnavara arendamine: sõnatäheenduste selgitamine ja täpsustamine, aktiivse sõnavara laiendamine, lähedase ja vastandtäheendusega sõna leidmine.</p> <p>Sobivate kõnetuste (palumine, küsimine, keeldumine, vabandust palumine, tänamine) valik suhtlemisel.</p> <p>Kuuldud jutu (muinasjutt, lühijutt lapse elust jne) ümberjutustamine.</p> <p>Tuttava luuletuse ja dialoogi ilmekas (mõtestatud) peast esitamine.</p>
---	---

Lugemine

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) loeb nii häälega kui ka endamisi ladusalt ja teksti mõistes;</p> <p>2) loeb õpitud teksti ette õigesti, selgelt ja sobiva intonatsiooniga;</p> <p>3) töötab tekstiga eakohaste juhiste alusel;</p> <p>4) vastab suulistele ja lühikestele kirjalikele küsimustele loetu kohta;</p> <p>5) eristab kirjalikus tekstis väidet, küsimust, palvet, käsku ja keeldu;</p> <p>6) tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna ja kirja;</p> <p>7) mõistab tabelleid, diagramme, skeeme ja tingmärke;</p> <p>8) on lugenud läbi vähemalt 10 eesti ja väliskirjaniku teost, kõneleb loetud raamatutest;</p> <p>9) teab nimetada mõnd lastekirjanikku.</p>	<p>Lugemistehniliselt raskete sõnade ning sõnaühendite lugema õppimine. Oma ja õpetaja käekirjalise teksti lugemine tahvliilt ja vihikust.</p> <p>Jutustava ja kirjeldava teksti ning teabeteksti (õpilaspäevik, kutse, õnnitus, saatekava, tööjuhend, raamatu sisukord jne) lugemine.</p> <p>Kahekõne lugemine, intonatsiooni ja tempo valik saatelause alusel ning partnereid arvestades.</p> <p>Jutustavate luuletuste ja proosateksti mõtestatud esitamine. Riimuvate sõnade leidmine.</p> <p>Lugemistehnika arendamine õpetaja juhendite järgi (õige hääldus, ladusus, pausid, intonatsioon, tempo; oma lugemisvea parandamine, kui sellele tähelepanu juhitakse jm).</p> <p>Oma ja kaaslaste lugemistehnika hindamine õpetaja juhiste alusel.</p> <p>Töö tekstiga: õpitavate keelendite, sünonüümide, otsese ja ülekantud tähendusega sõnade leidmine.</p> <p>Õpiku sõnastiku kasutamine.</p> <p>Teksti ülesehitus: pealkiri, teksti osad (lõigud, loo alustus, sisu, lõpetus).</p> <p>Teksti jaotamine osadeks ning tekstiosade pealkirjastamine. Loetava kohta kava, skeemi, kaardi koostamine.</p> <p>Raamatu/teksti üldine vaatlus: teksti paigutus, sisukord, õppeülesannete esitus.</p> <p>Loetu põhjal teemakohastele küsimustele vastamine.</p> <p>Sõna, lause ja teksti sisu mõistmine. Tekstis küsimuse, palve, käsu ja keelu äratundmine.</p> <p>Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide ja üksiksõnade järgi.</p>

	<p>Tekstiliikide eristamine: muinasjutt, mõistatus, vanasõna, luuletus, jutustus, näidend, kiri.</p> <p>Tarbe- ja teabetekst: teade, tööjuhend, eeskiri, retsept, saatekava, sõnastik, sisukord, õpikutekst, teatmeteose tekst, ajalehe- ja ajakirja- ning muu meediatekst.</p> <p>Ilukirjandus: folkloorne lastelaul, liisusalm, jutustus, muinasjutt, muistend, luuletus, kahekõne, näidend, sõnamänguline tekst, piltjutt, mõistatus, vanasõna.</p> <p>Üksikute tingmärkide (õppekirjanduse tingmärgid, liiklusmärgid jne), skeemide, kaartide ja tabelite lugemine õppekirjanduses, lasteraamatutes ning lasteajakirjanduses.</p> <p>Loetud raamatust jutustamine ning loetule emotsionaalse hinnangu andmine. Vajaliku raamatu leidmine õpetaja abiga ja iseseisvalt.</p>
--	--

Kirjutamine

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) kasutab kirjutades õigeid tähekujusid ja -seoseid ning kirjutab loetava käekirjaga;</p> <p>2) kirjutab tahvlilt ja õpikust õigesti maha, paigutab teksti korrektselt paberile ning vormistab vihiku/õpilaspäeviku nõuetekohaselt;</p> <p>3) eristab häälikut ja tähte, täis- ja kaashäälikut, häälikuühendit, silpi, sõna, lauset;</p> <p>4) eristab lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja suluta kaashäälikuid;</p> <p>5) märgib kirjas õigesti häälikuid ja kaashäälikuühendit, käänd- ja pöörsõnade õpitud lõppe ning tunnuseid;</p> <p>6) kirjutab õigesti asesõnu;</p> <p>7) kirjutab õige sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse;</p> <p>8) kirjutab suure algustähega lause alguse, inimese- ja loomanimed ning õpitud kohanimed;</p> <p>9) piiritleb lause ja paneb sellele sobiva lõpumärgi;</p> <p>10) kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavat teksti ning kontrollib kirjutatut näidise põhjal (30–40 sõna);</p> <p>11) koostab kutse, õnnitluse, teate ning kirjutab eakohase pikkusega ümberjutustusi ja teisi loovtöid</p>	<p>Töö vormistamine, puhtus, käekirja loetavus ning kuupäeva kirjutamine.</p> <p>Teksti ärakiri tahvlilt ja õpikust.</p> <p>Kirjutatu kontrollimine õpiku ja sõnastiku järgi.</p> <p>Oma kirjavea parandamine.</p> <p>Häälik, silp, sõna, lause, tekst. Täis- ja kaashäälikud. Tähed ja tähestik, tähestikjärjestus.</p> <p>Hääliku pikkuse ning häälikuühendi märkimine kirjas.</p> <p>Mitmuse nimetava ning <i>sse</i>- lõpulise sisseütleva, kaasaütleva ja ilmaütleva käände lõpu õigekirjutus. Olevik ja minevik.</p> <p>Pöördelõppude ja <i>da</i>-vormi õigekirjutus.</p> <p>Tähtede <i>i</i> ja <i>j</i> õigekiri (v.a võõrsõnad ning tegijanimi); <i>h</i> täht sõna alguses. Liitsõna.</p> <p>Ainsus ja mitmus. Sõnavormide moodustamine küsimuste alusel.</p> <p>Erandliku õigekirjaga ase- ja küsisõnad (<i>ma, sa, ta, me, te, nad, kes, kas, kus</i>).</p> <p>Sulghäälik oma- ja võõrsõnade alguses.</p> <p>Suur algustäht lause alguses, inimese- ja loomanimedes ning tuntumates kohanimedes.</p> <p>Väike algustäht õppeainete, kuude, nädalapäevade ja ilmakaarte nimetuses.</p> <p>Lausete moodustamine, laiendamine ja sidumine tekstiks.</p> <p>Väit- (jutustav), küsi- ja hüüdlause. Lause lõpumärgid. Koma loetelus. Koma <i>et, sest, aga, kuid, siis</i> puhul.</p> <p>Sidesõnad, mis ei nõua koma.</p>

küsimuste, tugisõnade, joonistuse, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava abil; 12) teab peast võõrtähtedega tähestikku, kasutab lihtsamat sõnastikku ja koostab lihtsaid loendeid tähestikjärjestuses.	Etteütlemise järgi sõnade ja lausete kirjutamine. <i>k, p, t s-</i> ja <i>h</i> -tähe kõrval. Silbitamise ja poolitamise alused. Tarbeteksti kirjutamine näidise järgi: kutse, õnnitus. Ümberjutustuse kirjutamine. Jutu kirjutamine pildi täiendusena (pildiallkiri, tegelaskõne jne). Loovtöö kirjutamine (vabajutt, jutt pildi, pildiseeria, küsimuste, skeemi, kaardi või kava abil, fantaasialugu). Jutu ülesehitus: alustus, sisu, lõpetus. Jutule alguse ja lõpu kirjutamine. Sündmusest ja loomast kirjutamine. Omakirjutatud teksti üle kaaslasega arutamine.
---	--

2.1.5. Eesti keele õppe- ja kasvatuseesmärgid II kooliastmes

6. klassi lõpetaja:

- 1) tunneb õpitud tekstiliike ning nende kasutamise võimalusi;
- 2) oskab teha kuuldust ja loetust kokkuvõtet nii suuliselt kui ka kirjalikult;
- 3) oskab koostada õppetööks ja eluks vajalikke tekste ning neid korrektselt vormistada;
- 4) tunneb esinemise ettevalmistuse põhietappe ja esineb suuliselt;
- 5) suhtleb eesmärgipäraselt ja valib kontekstile vastava suhtluskanali, kuulab eesmärgistatult;
- 6) tunneb eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;
- 7) oskab kasutada ÕSi ja interaktiivseid õigekeelsusallikaid.

2.1.6. Eesti keele õpitulemused ja õppesisu II kooliastmes

Õppesisu	4.klass	5.klass	6.klass
Suuline ja kirjalik suhtlus	20	20	15
Teksti vastuvõtt	45	25	15
Tekstiloomed	45	25	20
Õigekeelsus ja keelehoole	100	70	55
Kokku	210	140	105

4. klass

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused	Õppesisu
1) 1) kuulab mõtestatult eakohast teksti, toimib saadud sõnumi või juhendite järgi; 2) annab lühidalt edasi kuuldu sisu; 3) väljendab end suhtlusolukordades selgelt ja arusaadavalt koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes; 4) esitab kuuldu ja nähtu kohta küsimusi; 5) väljendab oma arvamust, annab infot edasi selgelt ja ühemõtteliselt; 6) leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, 7) kasutades sobivalt kas suulist või	Suuline ja kirjalik suhtlus Hääliku pikkuste eristamine. Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine. Õpetaja ettelugemise järel (ainealane tekst, lõikhaaval) oluliste mõistete ja seoste leidmine. Kuuldud tekstist lühikokkuvõtte sõnastamine. Kuuldud teabe rühmitamine skeemi, märksõnade jm alusel. Tekstide kriitiline kuulamine (fakti ja fantaasia eristamine jms). Lavastuse, kuuldud proosa-, luule- ja ainetekstide sisu ümberjutustamine. Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusväärsus. Fakt ja arvamus.

<p>kirjalikku vormi; 8) kasutab sõnastikke ja teatmeteoseid; 9) esitab peast luuletuse või rolliteksti.</p>	<p>Sõnavara avardamine ja täpsustamine, töö sõnastikega. Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis. Vestlus etteantud teema piires. Küsimustele vastamine, esitlus, tutvustus. Erinevate käitumisviiside ja koostöövormide võrdlemine. Oma arvamuse avaldamine, seisukoha põhjendamine, kaaslaste arvamuse küsimine. Lisateabe otsimine. Suulises keelekasutuses kirjakeele põhinormingute järgimine ning mõtete sobiv sõnastamine (sõnavalik, parasiitkeelendite vältimine, mõtte lõpuleviimine). Dialogi ja dramatiseeringu koostamine ja esitamine. Pantomii. Rollimäng. Erinevate strateegiate kasutamine kõneülesannetes (nt võrdlemine, kirjeldamine). Eritüübiliste küsimuste moodustamine (nt intervjuu tegemiseks). Nii enese kui ka teiste tööde tunnustav kommenteerimine õpetaja juhiste alusel.</p>
---	--

Teksti vastuvõtt

Õpitulemused	Õpisisu
<p>1) loeb eakohast teksti ladusalt ja mõtestatult; 2) mõistab lihtsat plaani, tabelit, diagrammi, kaarti; 3) otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse; 4) vastab teksti põhjal koostatud küsimustele tekstinäidete või oma sõnadega, koostab teksti kohta küsimusi; 5) leiab teksti peamõtte; 6) kirjeldab teksti põhjal sündmuste toimumise kohta ja tegelasi; 7) leiab tekstist vajalikku infot; 8) tunneb ära jutustuse, luuletuse, näidendi, muinasjutu, mõistatuse, vanasõna, kõnekäänu, kirja; 9) on läbi lugenud vähemalt neli eakohast väärtkirjandusteost (raamatut); 10) tutvustab loetud kirjandusteose sisu ja tegelasi ning kõneleb loetust.</p>	<p>Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine; lugemist hõlbustavad võtted. Oma lugemise jälgimine ning lugemisoskuse hindamine. Tööjuhendi lugemine. Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart jm). Tekstide võrdlemine etteantud ülesande piires. Sõna, lause ning teksti sisu mõistmine. Kujundlik keelekasutus (piltlik väljend). Teksti sisu ennustamine pealkirja, piltide, remarkide, üksiksõnade jm alusel. Enne lugemist olemasolevate teemakohaste teadmiste ja kogemuste väljaselgitamine, oma küsimuste esitamine ning uute teadmiste vastu huvi äratamine (mida tean, mida tahaksin teada). Kirjandusteksti süžee, sündmuste toimumise koht, aeg ja tegelased. Sündmuste järjekord. Arutlemine tekstis käsitletud teema üle. Tegelasete käitumise motiivide analüüs. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Küsimustele vastamine tekstinäidete või oma</p>

	<p>sõnadega. Töö tekstiga: tundmatute sõnade tähenduse selgitamine, märkmete tegemine loetu põhjal, märksõnaskeemi, küsimuste koostamine. Loetava kohta kava, skeemi/kaardi koostamine. Rollimäng. Dramatiseering.</p> <p>Luuletuse sisu eripära määramine (loodus, nali jne); riimide leidmine ja loomine, riimuvate sõnade toel värsside loomine. Luuletuse ja proosateksti mõtestatud esitamine (meeleolu, laad).</p> <p>Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine. Huvipakkuva raamatu leidmine, iseseisev lugemine, vajaliku info leidmine. Loetud raamatu sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Loetud raamatust jutustamine, loetule emotsionaalse hinnangu andmine ja raamatust lühikokkuvõtte tegemine.</p> <p>Vajaliku raamatu leidmine iseseisvalt, ka kataloogi või e-otsingut kasutades.</p> <p>Tekstilüike eristamine: jutustus, muinasjutt, luuletus, näidend, vanasõna, kõnekäänd, kiri</p> <p>Ilukirjandus: kunstmuinasjutt, tõsielujutt eakaaslastest, ilu- ja aimekirjandus loomadest, seiklusjutt, näidend, rahvaluule, värsslugu, vanasõnad ning kõnekäänud.</p>
--	---

Tekstiloome

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) jutustab ja kirjutab loetust ning läbielatud sündmusest;</p> <p>2) jutustab tekstilähedaselt, kokkuvõtlikult kavapunktide järgi, märksõnaskeemi ja küsimuste toel;</p> <p>3) kirjeldab eesmärgipäraselt eset, olendit, inimest; kirjutab nii koolis kui ka igapäevaelus käsitsi ja arvutiga eakohaseid tekste vastavalt kirjutamise eesmärgile, funktsioonile ja adressaadile;</p> <p>4) kirjutab eakohase pikkusega loovtöid (k.a ümberjutustusi) küsimuste, pildi, pildiseeria, märksõnaskeemi või kava toel;</p> <p>5) teeb oma tekstiga tööd.</p>	<p>Ümberjutustamine ja ümberjutustuse kirjutamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, loov, valikuline kavapunktide järgi, märksõnade ja küsimuste toel. Aheljutustamine.</p> <p>Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega.</p> <p>Loetu ja kuuldu põhjal jutustamine, kirjeldamine. Esemel, olendi, inimese kirjeldamine.</p> <p>Iseloomulike tunnuste esitamine.</p> <p>Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt.</p> <p>Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele, mida).</p> <p>Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid.</p> <p>Jutustus pildi või pildiseeria põhjal, küsimuste, skeemi, kaardi või kava toel, fantaasialugu, kirjeldus, seletus, veenmiskiri, tarbetekstid (juhend, nimekiri, retsept, e-kiri, teade), ajakirjandustekstid (uudis, intervjuu, pildi allkiri,</p>

	kuulutus, reklaam, arvamislugu). Protsesskirjutamine: kirjutamiseks valmistumine (märksõnad, idee- või mõtteskeem, tsentriline kaart, sündmuste kaart, muusika, pilt, rollimäng jne), teksti eri versioonide kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine.
--	--

Õigekeelsus ja keelehoole

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) märgib kirjas õigesti lühikesi, pikki ja ülipikki täis- ja kaashäälikuid;</p> <p>2) märgib sõnades õigesti kaashäälikuühendit;</p> <p>3) kirjutab sulghääliku omandatud oma- ja võõrsõnade algusse;</p> <p>4) pöörab tegusõnu olevikus;</p> <p>5) moodustab ainsust ja mitmust, olevikku ja minevikku;</p> <p>6) poolitab sõnu (õpitud reeglite piires);</p> <p>7) kasutab õpitud keelendeid nii kõnes kui kirjas vastavalt suhtlemise eesmärgile, funktsioonile ja suhtluspartnerile, jälgib oma tekstis õpitud ortograafiareegleid;</p> <p>8) kirjutab suure algustähega isiku ja kohanimed ja väike algustähega õppeainete, kuude, nädalapäevade, ilmakaarte nimetused;</p> <p>9) tunneb ära liitsõna;</p> <p>10) leiab vead enda ja kaaslaste kirjutistes õpitud keelendite piires;</p> <p>11) parandab leitud vead sõnaraamatu, käsiraamatu, kaaslase ja/või õpetaja abiga;</p> <p>12) kirjutab etteütlemise järgi sisult tuttavate teksti (40–60 sõna, 20 ortogrammi).</p>	<p><u>Üldteemad</u> Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled.</p> <p><u>Häälikuõpetus ja õigekiri</u> Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Võõrtähed ja -häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend. Kaashäälikuühendi õigekiri. <i>g, b, d</i> s-i kõrval (nt <i>jalgsi, kärbsed</i>). <i>h</i> õigekiri. <i>i</i> ja <i>j</i> õigekiri (tegijanimi). Tutvumine <i>gi-</i> ja <i>ki-</i> liite õigekirjaga. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri. Nimi ja nimetus. Isiku- ja kohanimed, ametinimetused ja üldnimetused. Eakohase teksti eksimatu ära kirjutamine tahvlilt. Etteütlemise järgi kirjutamine õpitud keelendite ulatuses (40–60 sõna, 20 ortogrammi). Oma kirjavea iseseisev leidmine.</p> <p><u>Sõnavaraõpetus.</u> Sünonüümid. Antonüümid. Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhisõna, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.</p> <p><u>Vormiõpetus.</u> Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses. Nimisõna. Omadussõna. Asesõna. Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine.</p> <p><u>Lauseõpetus.</u> Lause. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine. Otsekõne ja saatelause</p>

5.klass

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused	Õppesisu
<ol style="list-style-type: none">1) oskab juhendamise abil olukorrale vastava suhtluskanali valida;2) esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi ning avaldab arvamust;3) lahendab lihtsamaid probleemülesandeid paaris- ja rühmatöös;4) oskab oma seisukohta põhjendada ning vajaduse korral sellest taganeda.	<p>Keelekasutus erinevates suhtlusolukordades: koolis, avalikus kohas, eakaaslastega, täiskasvanutega suheldes, suulises kõnes ja kirjalikus tekstis.</p> <p>Kaasõpilase ja õpetaja eesmärgistatud kuulamine. Kuuldu põhjal tegutsemine, kuuldule hinnangu andmine.</p> <p>Suuline arvamused avaldus etteantud teema piires, vastulausele reageerimine, seisukohast loobumine. Väite põhjendamine.</p>

Teksti vastuvõtt

Õpitulemused	Õppesisu
<ol style="list-style-type: none">1) loeb ja mõistab eakohaseid õpi- ja elutarbeline ning huvivaldkondade tekste;2) võrdleb tekste, esitab küsimusi ja avaldab arvamust, teeb tekstist lühikokkuvõtte;3) rakendab tuttavat liiki teksti lugemisel ja kuulamisel eri viise ja võimalusi;4) valib juhendamise toel oma lugemisvara.	<p>Eesmärgistatud lugemine, lugemist hõlbustavad võtted.</p> <p>Tööjuhendi lugemine. Kava, mõttekaart, joonis jm visualiseerivad vahendid.</p> <p>Tarbe- ja õppetekstide mõtestatud lugemine (reegel, juhend, tabel, skeem, kaart).</p> <p>Kokkuvõtte konkreetsest materjalist (õppetekst, arutus).</p> <p>Kuuldu konspekterimine.</p> <p>Trükised (raamat, ajaleht, ajakiri), nendes orienteerumine ja vajaliku teabe leidmine.</p> <p>Visuaalselt esitatud info (foto, joonis, graafik) põhjal lihtsamate järelduste tegemine, seoste leidmine.</p>

Tekstiloomed

Õpitulemused	Õppesisu
<ol style="list-style-type: none">1) leiab juhendamise abil tekstiloomeks vajalikku teavet;2) koostab ning peab lühikese ettekande;3) tunneb kirjutamiseks ja esinemiseks valmistumise põhetappe;4) jutustab, kirjeldab ning arutleb suuliselt ja kirjalikult;5) esineb suuliselt, võtab sõna, koostab ja peab lühikese ettekande;6) avaldab viisakalt ja olukorrast lähtudes arvamust sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikult;7) kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju;8) vormistab kirjalikud tekstid korrektselt;	<p>Ümberjutustamine: tekstilähedane, kokkuvõtlik, valikuline.</p> <p>Loetule, nähtule või kuuldule hinnangu andmine nii kirjalikult kui ka suuliselt. Lühiettekande esitamine.</p> <p>Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemel, olendi, inimese kirjeldamine.</p> <p>Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine.</p> <p>Jutustamine. Oma elamustest ja juhtumustest jutustamine ning kirjutamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis.</p> <p>Sidus lausestus.</p> <p>Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine.</p> <p>Arutlemine. Probleemide nägemine vaadeldavas</p>

9) kasutab tekste luues ja seostades omandatud keele- ja tekstimõisteid.	nähtuses. Põhjuse ja tagajärje eristamine.
--	--

Õigekeelsus ja keelehoole

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) tunneb eesti keele häälikusüsteemi,</p> <p>2) järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;</p> <p>3) moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid;</p> <p>4) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes.</p>	<p><u>Üldteemad</u></p> <p>Eesti keel teiste keelte seas. Teised Eestis kõneldavad keeled.</p> <p>Sugulaskeeled ja sugulasrahvad.</p> <p><u>Häälikuõpetus ja õigekiri</u></p> <p>Tähestik. Täis- ja kaashäälikud. Suluga ja suluta häälikud. Helilised ja helitud häälikud. Täis- ja kaashäälikuühend.</p> <p>Kaashäälikuühendi õigekiri.</p> <p>Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades).</p> <p><u>Sõnavaraõpetus</u></p> <p>Liitsõnamoodustus: täiend- ja põhiosa, liitsõna tähendusvarjund. Liitsõna ja liitega sõna erinevused.</p> <p>Sõnavara avardamine ja täpsustamine. Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist).</p> <p><u>Vormiõpetus</u></p> <p>Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad ja muutumatud sõnad.</p> <p>Tegusõna. Tegusõna ajad: olevik, lihtminevik. Jaatava ja eitava kõne kasutamine. Tegusõna pööramine ainsuses ja mitmuses. Tegusõna oleviku- ja minevikuvormi kasutamine tekstis.</p> <p>Käändsõna. Käändsõnade liigid: nimisõna, omadussõna, arvsõna, asesõna. Käänamine. Käänded, nende küsimused ja tähendus. Õige käände valik sõltuvalt lause kontekstist.</p> <p>Ainsus ja mitmus.</p> <p><u>Lauseõpetus</u></p> <p>Lause. Alus ja öeldis. Lause laiendamise lihtsamaid võimalusi. Korduvate lauseliikmete kirjavahemärgistamine koondlause. Koondlause kasutamine tekstis.</p> <p>Lihtlause. Lihtlause kirjavahemärgid. Küsi-, väit- ja hüüdlause lõpumärgid ja kasutamine.</p> <p><u>Muud õigekirja teemad</u></p> <p>Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isiku- ja kohanimed.</p>

6. klass

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused	Õppesisu
1) Valib juhendamise toel suhtluskanali; peab sobivalt telefoni- ja mobiilivestlusi,	Arvamuse avaldamine, põhjendamine paaris- või rühmatöö käigus, kõnejärg. Kaaslase

kirja- ja meilivahetust; 2) võtab loetut ja kuuldot lühidalt kokku nii suulises kui ka kirjalikus vormis; 3) leiab koos partneri või rühmaga vastuseid lihtsamatele probleemülesannetele, kasutades sobivalt kas suulist või kirjalikku keelevormi.	parandamine, täiendamine. Arvamuse tagasisivõtmine, kaaslasega nõustumine, kaaslaste täiendamine, parandamine. Kaasõpilaste töödele hinnangu andmine ja tunnustuse avaldamine. Klassivestlus, diskussioon. Telefonivestlus: alustamine, lõpetamine. Suhtlemine virtuaalkeskkonnas: eesmärgid, võimalused, ohud (privaatse ja avaliku ala eristamine). E-kiri.
---	--

Teksti vastuvõtt

Õpitulemused	Õppesisu
1) tunneb tavalisi tekstiliike ja nende kasutusvõimalusi; 2) võrdleb tekste omavahel, esitab küsimusi ja arvamusi ning teeb lühikokkuvõtte; 3) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekstide tõlgendamisel ja seostamisel.	Raadio- ja teleaadete eripära, vormid ning liigid, eesmärgistatud kuulamine/vaatamine. Oma sõnadega kokkuvõtte tegemine. Saatekava. Trükiajakirjandus. Pressifoto. Karikatuur. Pildiallkiri. Teabegraafika. Reklaam: sõnum, pildi ja sõna mõju reklaamis, aadressaat, lastele mõeldud reklaam. Tarbetekstide keel: kataloogid, kasutusjuhendid, toodete etiketid. Skeemist, tabelist, kuulutusest, sõiduplaanist, hinnakirjast andmete kirjanep ja seoste väljatoomine.

Tekstiloome

Õpitulemused	Õppesisu
1) leiab juhendamise toel tekstiloomeks vajalikku kirjalikku või suusõnalist teavet raamatukogust ja internetist; 2) tunneb esinemise ettevalmistuse põhietappe; 3) tunneb kirjutamisprotsessi põhietappe; 4) kirjutab eesmärgipäraselt loovtöid ja kirju (ka e-kirju ja sõnumeid), oskab leida ja täita lihtsamaid planke ja vorme; 5) avaldab viisakalt ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suulises kui ka kirjalikus vormis; 6) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid tekste luues ja seostades.	Protsesskirjutamine: suuline eeltöö, kava ja mõttekaardi koostamine, teksti kirjutamine, viimistlemine, toimetamine, avaldamine, tagasiside saamine. Kirjandi ülesehitus. Sissejuhatus, teemaarendus, lõpetus. Mustand. Oma vigade leidmine ja parandamine. Alustekst, selle edasiarenduse lihtsamaid võtteid. Lisateabe otsimine. Erinevatest allikatest pärit info võrdlemine, olulise eristamine ebaolulisest, selle väljakirjutamine. Uue info seostamine oma teadmiste ja kogemustega, selle rakendamine konkreetsest tööülesandest lähtuvalt. Visuaalsed ja tekstilised infoallikad, nende usaldusväärsus. Teksti loomine pildi- ja näitmaterjali põhjal. Fakt ja arvamus. Kiri, ümbriku vormistamine. Lühiettekanne, esitlus Internetist või teatmeteostest leitud info põhjal. Privaatses ja avalikus keskkonnas suhtlemise eetika.

Õigekeelsus ja keelehoole

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) tunneb eesti keele hääliküsteemi, sõnaliikide tüüpjuhte ja lihtvormide kasutust, järgib eesti õigekirja aluseid ja õpitud põhireegleid;</p> <p>2) moodustab ja kirjavahemärgistab lihtlauseid, sh koondlauseid ja lihtsamaid liitlauseid;</p> <p>3) leiab ja kontrollib „Eesti õigekeelsus-sõnaraamatust“ sõna tähendust ja õigekirja;</p> <p>4) tunneb ära õpitud tekstiliigi;</p> <p>5) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ja hinnates.</p>	<p><u>Üldteemad</u></p> <p>Kirjakeel, argikeel ja murdekeel</p> <p><u>Häälikuõpetus ja õigekiri</u></p> <p><i>g, b, d</i> s-i kõrval. <i>h</i> õigekiri. <i>i</i> ja <i>j</i> õigekiri (tegijanimed ja liitsõnad). <i>gi-</i> ja <i>ki-</i>liite õigekiri. Sulghäälik võõrsõna algul ja sõna lõpus, sulghäälik sõna keskel.</p> <p><i>f</i>-i ja <i>š</i> õigekiri. Õppetegevuses vajalike võõrsõnade tähendus, hääldus ja õigekiri. Silbitamine ja poolitamine (ka liitsõnades). Õigekirja kontrollimine sõnaraamatutest (nii raamatust kui veebivariandist).</p> <p><u>Sõnavaraõpetus</u></p> <p>Kirjakeelne ja kõnekeelne sõnavara, uudissõnad, murdesõnad, släng.</p> <p>Sõna tähenduse leidmine sõnaraamatutest (nii raamatu- kui ka veebivariandist).</p> <p><u>Vormiõpetus</u></p> <p>Nimisõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Omadussõna käänamine koos nimisõnaga. <i>lik-</i> ja <i>ne-</i>liiteliste omadussõnade käänamine ja õigekiri. Omadussõnade võrdlusastmed. Võrdlusastmete kasutamine. Omadussõnade tuletusliited. Omadussõnade kokku- ja lahkukirjutamine (<i>ne-</i> ja <i>line-</i>liitelised omadussõnad). Arvsõnade õigekiri. Rooma numbrite kirjutamine. Põhi- ja järgarvsõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Kuupäeva kirjutamise võimalusi. Arvsõnade käänamine. Põhi- ja järgarvsõnade kirjutamine sõnade ja numbritega, nende lugemine. Arvsõnade kasutamine tekstis. Asesõnade käänamine ja kasutamine. Sõnaraamatute kasutamine käandsõna põhivormide kontrollimiseks.</p> <p><u>Lauseõpetus</u></p> <p>Liitlause. Lihtlausete sidumine liitlauseks. Sidesõnaga ja sidesõnata liitlause. Kahe järjestikuse osalausega liitlause kirjavahemärgistamine. Otsekõne ja saatelause. Saatelause otsekõne ees, keskel ja järel. Otsekõne kirjavahemärgid. Otsekõne kasutamise võimalusi. Üte ja selle kirjavahemärgid.</p> <p><u>Muud õigekirja teemad</u></p> <p>Algustäheõigekiri: ajaloosündmused; ametinimetused ja üldnimetused; perioodikaväljaanded; teoste pealkirjad.</p>

	Üldkasutatavad lühendid. Lühendite õigekiri, lühendite lugemine
--	---

2.1.7. Eesti keele õpitulemused ja õppesisu III kooliastmes

Õppesisu	7.klass	8.klass	9.klass
Suuline ja kirjalik suhtlus	10	15	15
Teksti vastuvõtt	10	10	15
Tekstiloome	10	15	15
Õigekeelsus ja keelehoole	40	30	25
Kokku	70	70	70

7.klass

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused	Õppesisu
1) oskab valida suhtluskanalit; peab asjalikku kirja- ja meilivahetust; 2) esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid; 3) võtab loetut ja kuuldut eesmärgipäraselt kokku ja vahendab nii suulises kui ka kirjalikus vormis.	Kuuldust ja loetust kokkuvõtte tegemine, asjakohaste küsimuste esitamine. Meilivahetus, meili kirjutamine ja keelevahendite valik. Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusringis.

Teksti vastuvõtt

Õpitulemused	Õppesisu
1) seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli; 2) reageerib tekstidele sihipäraselt nii suuliselt kui ka kirjalikult ning sobivas vormis: võrdleb tekste omavahel, selgitab arusaamatuks jäänut, esitab küsimusi, vahendab ja võtab kokku, kommenteerib, esitab vastuväiteid, loob tõlgendusi ja esitab arvamusi ning seostab teksti oma kogemuse ja mõtetega; 3) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid teksti tõlgendamisel, tekstide seostamisel ja tekstile reageerimisel.	Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine. Meedia olemus ja eesmärgid tänapäeval. Meediatekstide tunnused. Põhilised meediakanalid. Kvaliteetajakirjandus ja meelelahutuslik meedia. Fakti ja arvamuse eristamine. Meediatekstide põhiliigid: uudislugu, arvamislugu, intervjuu, reportaaž, kuulutus. Uudisloo ülesehitus ja pealkiri. Arvamusloo ülesehitus ja pealkiri. Tele- ja raadiosaated.

Tekstiloome

Õpitulemused	Õppesisu
1) põhjendab ja avaldab viisakalt, asja- ja olukohaselt oma arvamust ja seisukohta sündmuse, nähtuse või teksti kohta nii suuliselt kui ka kirjalikus vormis; 2) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekste luues kui ka	Kirja kirjutamine ja vormistamine, keelevahendite valik. Teabe edastamine, reprodutseerimine, seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires. Uudisloo kirjutamine: materjali kogumine,

<p>seostades;</p> <p>3) oskab ette valmistada, kirjutada ja suuliselt esitada eri tüüpi tekste (jutustav, kirjeldav, arutlev); vormistab tekstid korrektselt.</p>	<p>infoallikad, vastutus avaldatu eest.</p> <p>Uudisloo pealkirjastamine.</p> <p>Intervjuu tegemine: valmistumine, küsitlemine, kirjutamine, toimetamine ja vormistamine.</p> <p>Kirjalike tööde vormistamise põhimõtted. Teksti arvutitöötlus.</p> <p>Arvamusloo suuline ja kirjalik kommenteerimine: isikliku seisukoha kujundamine käsitletava probleemi kohta, selle põhjendamine.</p>
---	--

Õigekeelsus ja keelehoole

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) eristab kirjakeelt argikeelest;</p> <p>2) teab eesti keele murdeid;</p> <p>3) järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid;</p> <p>4) oskab õigekirjajuhiseid leida veebiallikatest, sõna- ja käsiraamatutest;</p> <p>5) teab eesti keele häälikusüsteemi, sõnaliike ja -vorme;</p> <p>6) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsid ja hinnates;</p> <p>7) teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni;</p> <p>kasutab tekstide koostamisel tavakohast ülesehitust ja vormistust.</p>	<p><u>Üldteemad</u></p> <p>Kirjakeel ja argikeel. Eesti keele murded.</p> <p>Oskussõnavara. Sõnadeta suhtlemine.</p> <p><u>Häälikuõpetus ja õigekiri</u></p> <p>Häälikute liigitamine. Kaashäälikuühendi põhireegli rakendamine liitega sõnades, kaashäälikuühendi õigekirja erandid. Veaohtliku häälikuõigekirjaga sõnad.</p> <p>Omasõnad ja võõrsõnad. Veaohtlike võõrsõnade õigekiri.</p> <p>Silbitamine, pikk ja lühike silp.</p> <p>Õigehäldus: rõhk ja välde. Välte ja õigekirja seosed.</p> <p>ÕS-ist (nii veebi- kui ka raamatuvariandist) õigekirja ja õigehälduse kontrollimine.</p> <p><u>Sõnavaraõpetus</u></p> <p>Sõna ja tähendus, sõnastuse rikastamine, sünonüümide tähendusvarjundid. Homonüümid ja veaohtlikud paronüümid.</p> <p><u>Vormiõpetus ja õigekiri</u></p> <p>Sõnaliigid: tegusõnad, käändsõnad (nimi-, omadus, arv- ja asesõnad) ja muutumatud sõnad (määr-, kaas-, side- ja hüüdsõnad). Sõnaliikide funktsioon lauses.</p> <p>Tegusõna pöördelised vormid: pööre, arv, aeg, kõneviis, tegumood. Tegusõna vormide kasutamine lauses. Tegusõna käändelised vormid. Tegusõna astmevaheldus: veaohtlikud tegusõnad ja sõnavormid. Õige pöördevormi leidmine ÕS-ist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul. Liit-, ühend- ja väljendteigusõna.</p> <p>Tegusõna kokku- ja lahkukirjutamine.</p> <p>Käändsõnad. Käänetevahelised seosed.</p> <p>Veaohtlikud käändevormid. Käändsõna astmevaheldus: veaohtlikud käändsõnad ja sõnavormid. Õige käändevormi leidmine ÕS-ist, vormimoodustus tüüpsõna eeskujul.</p>

	<p>Omadussõna võrdlusastmed: veaohklikud sõnad. Käändsõna kokku- ja lahkukirjutamine. Numbrit kirjutamise: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad. Muutumatud sõnad. Määr- ja kaassõnade eristamine.</p>
--	---

8.klass

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) oskab valida suhtluskanalit; peab sobivalt telefonivestlusi ning asjalikku kirja ja meilivahetust; 2) oskab algatada, arendada, tõrjuda ja katkestada nii suhtlust kui ka teemasid; väljendab oma seisukohti ning sõnastab vajadusel oma eriarvamuse; 3) võtab loetut ja kuuldot eesmärgipäraselt kokku ning vahendab nii suulises kui ka kirjalikus vormis.</p>	<p>Suhtlusolukord, selle komponendid, suhtluspartnerid. Suhtlemise eesmärgid. Suhtlusolukorra ja –partneri arvestamine. Suulise suhtlemise tavad eesti keeles: pöördumine, tervitamine, telefonivestlus. Kõne, kõne eesmärgid, ülesehitus. Väitlus, väitluse reeglid. Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud. Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid. Veebis kommenteerimine. Internet. Kodulehekülg.</p>

Teksti vastuvõtt

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) orienteerub tekstimaailmas; 2) loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ning arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste; 3) teab peamisi mõjutusvahendeid; 4) seostab omavahel teksti, seda toetavat tabelit, pilti ja heli; 5) reageerib tekstidele sihipäraselt, võrdleb tekste omavahel, vahendab ja võtab tekste kokku, kommenteerib, esitab vastuväiteid, loob tõlgendusi, esitab arvamusi; 6) teab reklaamiseadusest tulenevaid piiranguid reklaamile; 7) rakendab lihtsamaid müügivõtteid ja reklaamib oma tooteid või teenuseid minifirmas.</p>	<p>Peamised tekstiliigid (tarbe-, teabe- ja meediažanrid), nende eesmärgid ning keelekasutus. Eri liiki tekstide lugemine ja võrdlemine. Kõne kuulamine, märkmete tegemine, olulisema teabe ja probleemide leidmine ning kokkuvõtte tegemine. Reklaamtekst, selle eesmärk ja tunnused. Reklaam, selle levitamine (ajakirjanduse kasutamine, sotsiaalmeedia, välireklaam, jms) ja mõju. Reklaamile esitatavad nõuded. Televisioon ja raadio: avalik- õiguslikud kanalid ja erakanalid, tele- ja raadioprogrammide koostamise põhimõtted. Kriitiline lugemine. Avalik ja varjatud mõjutamine. Peamised keelelised mõjutamisvõtted. Meediaetika kesksed põhimõtted. Sõnavabaduse põhimõte ning selle piirangud. Uurimuse eesmärk ning ülesehitus. Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega.</p>

Tekstiloome

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) leiab tekstiloomeks vajalikku teavet raamatukogust ja internetist, valib kriitiliselt oma teabeallikaid ning osutab</p>	<p>Teabe edastamine, reprodutseerimine ning seostamine konkreetse teema või isikliku kogemuse piires. Alustekstide põhjal</p>

<p>nendele sobivas vormis; 2) oskab suuliselt esineda; 3) oskab eesmärgipäraselt kirjutada ning suuliselt esitada eri liiki tekste: referaati, kirjandit; kommentaare, arvamislugu; vormistab tekstid korrektselt; 4) oskab viidata; 5) kasutab omandatud keele- ja tekstimõisteid nii tekste luues kui seostades.</p>	<p>kirjutamine: refereerimine, arutlemine. Teabeallikale ja alustekstile viitamise võimalused. Kirjandi kirjutamise eeltöö: mõtete kogumine, kava koostamine, mustandi kirjutamine. Kirjandi teema ja peamõtte ning kirjandi ülesehitus. Teksti liigendamine. Jutustava, kirjeldava ja arutleva kirjandi kirjutamine. Tekstiosade sidumine tervikuks. Sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel suhtluseesmärkide järgi. Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine. Kirjalike tööde vormistamise põhimõtted. Teksti arvutitöötlus.</p>
--	---

Õigekeelsus ja keelehoole

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) järgib eesti õigekirja aluseid ja põhireegleid; oskab õigekirjajuhiseid leida veebiallikatest ning sõna- ja käsiraamatutest; 2) kasutab arvuti õigekirjakorrektorit; 3) teab õpitud tekstiliikide keelelisi erijooni; kasutab tekste koostades tavakohast ülesehitust ning vormistust; 4) teab suulise ning kirjaliku keelevormi erijooni ning eristab kirjakeelt argikeelest; 5) rakendab omandatud keeleteadmisi tekstiloomes, tekste analüüsides ning hinnates.</p>	<p><u>Üldteemad</u> Kirjakeel ja argikeel. Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära. Kirjakeele areng tänapäeval: võimalused ja ohud. <u>Häälikuõpetus ja õigekiri</u> Välte ja õigekirja seosed. Omasõnad ja võõrsõnad. ÕS-i (ka elektroonilise) jt sõnaraamatute kasutamine. <u>Sõnavaraõpetus</u> Sõnastuse rikastamine. Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased veebiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade tähenduse ning stiilivärvingu leidmiseks. <u>Vormiõpetus ja õigekiri</u> Sõnaliigid, nende funktsioon lauses. Numbrite kirjutamine: põhi- ja järgarvud, kuupäevad, aastad, kellaajad. <u>Lauseõpetus ja õigekiri</u> Lause. Lause suhtluseesmärgid. Lauseliikmed: alus, öeldis, sihitis, määrus, öeldistäide. Täiend. Korduvate eri- ja samaliigiliste määruste ning täiendite kirjajahemärgistamine, koondlause. Lisandi ja ütte kirjajahemärgistamine ning kasutamine lauses. Liht- ja liitlause. Lihtlause õigekiri. Rindlause, selle osalause ühendamise võimalused, kirjajahemärgistamine. Põimlause. Pea- ja kõrvallause. PL õigekiri. Segaliitlause. Lauselühend. LL õigekiri. LL asendamine kõrvallausega. Liht- ja liitlause sõnajärg. Otsekõne, kaudkõne,</p>

	<p>tsitaat. Otsekõne muutmine kaudkõneks. Muud õigekirjateemad Algustäheõigekiri: nimi, nimetus ja pealkiri. Isikud ja olendid; kohad ja ehitised; asutused, ettevõtted, organisatsioonid; riigid ja osariigid; perioodikaväljaanded; teosed, dokumendid, sarjad; ajaloosündmused; üritused; kaubad. Arvuti keelekorrektori kasutamine.</p>
--	---

9.klass

Suuline ja kirjalik suhtlus

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) esitab kuuldu ja loetu kohta küsimusi, teeb kuuldu ja loetu põhjal järeldusi ning annab hinnanguid; 2) suudab asjalikult sekkuda avalikku diskussiooni meediakanalites, üritustel ja mujal; kommenteerib veebis asjakohaselt.</p>	<p>Veebisuhtluse eesmärgid, võimalused ja ohud. Veebipõhised suhtluskanalid: jututoad, blogid, kommentaarid. Veebis kommenteerimine. Keeleviisakus ja -väärikus. Anonüümsuse mõju keelekasutusele. Aktuaalse meediateksti kommenteerimine vestlusringis. Loetu kirjalik ja suuline vahendamine. Suhtlemine ajakirjanikuga. Väitlus, väitluse reeglid.</p>

Teksti vastuvõtt

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) loeb ja kuulab avaliku eluga kursisoleku ja õppimise või töö eesmärkidel ning isiklikust huvist; rakendab lugemise ja kuulamise eri viise ja võimalusi; 2) loeb ja kuulab sihipäraselt, kriitiliselt ja arusaamisega nii oma huvivaldkondade kui ka õpi- ja elutarbelisi tekste; 3) valib teadlikult oma lugemisvara; 4) suudab teha järeldusi kasutatud keelevahenditest, märkab kujundlikkust.</p>	<p>Veebilehed: eesmärgid ja ülesehitus. Veebist teabe otsimine, teabeallikate ja info kriitiline hindamine. Teabe talletamine ja süstematiseerimine. Sõnalise teksti seostamine pildilise teabega (foto, joonis, skeem jm). Pilttekstide ja teabegraafika lugemine ja tõlgendamine. Tarbetekstide eesmärk, tarbetekstide tunnused ja ülesehitus. Tarbe- ja teabetekstidest olulise info leidmine, süstematiseerimine ja selle põhjal järelduste tegemine. Funktsionaalstiilid: tarbe-, teabe-, meedia- ja reklaamitekstide keelekasutus.</p>

Tekstiloome

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) oskab eesmärgipäraselt kirjutada kirjandit; 2) asjalikke kommentaare ja arvamusalvusi; 3) oskab kirjutada elulugu, avaldusi, seletuskirju ja taotlusi; 4) seostab oma kirjutise ja esinemise sündmuse või toiminguga eesmärgiga ja teiste tekstidega; 5) vahendab kuuldu ja loetu tekste</p>	<p>Arutlusteema leidmine ja sõnastamine isikliku kogemuse või alustekstide põhjal. Arutluse põhiskeem: väide, põhjendus, järeldus. Teksti pealkirjastamine. Tekstilõik, tekstilõigu ülesehitus. Lõikude järjestamise põhimõtted ja võimalused. Teksti sidusus. Jutustava, kirjeldava ja arutleva tekstiosa sidumine tervikuks. Sobivate keelendite valimine kõnelemisel ja kirjutamisel vastavalt suhtluseesmärkidele.</p>

eetilisel, sobiva pikkuse ja täpsusega.	Kirjaliku ja suulise keelekasutuse eripära. Teksti keeleline toimetamine: sõnastus- ja lausestusvigade parandamine. Keeleteadmiste rakendamine töös tekstidega. Keelekujundite kasutamine tekstiloomel: konteksti sobivad ja sobimatud kujundid. Tarbetekstide koostamine ja vormistamine: elulookirjeldus, seletuskiri, avaldus, taotlus.
---	--

Õigekeelsus ja keelehoole

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) väärtustab eesti keelt ühena Euroopa ja maailma keeltest; suhestab keeli teadlikult, tajub nende erinevusi;</p> <p>2) edastab võõrkeeles kuulnud ja loetud infot korrektses eesti keeles ja arvestades eesti keele kasutuse väljakujunenud tavasid;</p> <p>3) leiab oma sõnavara rikastamiseks keeleallikatest sõnade konteksti-täheusi, kasutusviise ja mõistesuhteid;</p> <p>4) tunneb keelendite stiiliväärtust;</p> <p>5) oskab keelendeid tekstis mõista ja kasutada;</p> <p>6) tuleb eesti kirjakeelega toime isiklikus ja avalikus elus ning edasi õppides.</p>	<p><u>Üldteemad</u></p> <p>Keeleuendus. Kirjakeele areng tänapäeval: võimalused ja ohud.</p> <p>Keelesugulus, soomeugri ja indoeuroopa keeled. Eesti keele eripära, võrdlus teiste keeltega.</p> <p><u>Häälikuõpetus ja õigekiri</u></p> <p>Muutumatu sõnade kokku- ja lahkukirjutamine. Tsitaatsõnade märkimine kirjas. Võõrnimede õigekiri ja vormimoodustus.</p> <p>Lühendamise põhimõtted ja õigekiri, lühendite käänamine.</p> <p>Poolitamine, sh võõrsõnade ja nimede poolitamine.</p> <p>Arvuti keelekorrektori kasutamine.</p> <p><u>Sõnavaraõpetus</u></p> <p>Keelendite stiilivärving, seda mõjutavad tegurid. Fraseologismid, nende stiilivärving.</p> <p>Sõnavara täiendamise võimalused: sõnade tuletamine, liitmine ja tehissõnad. Sagedamini esinevad tuletusliited ja nende tähendus.</p> <p>Eesti keele olulisemad sõna- ja käsiraamatud, keelealased veebiallikad. Sõnaraamatute kasutamine sõnade tähenduse ja stiilivärvingu leidmiseks.</p>

2.2. Kirjandus

2.2.1. Kirjanduse õppe- ja kasvatusesmärgid

Kirjandusõpetusega taotletakse, et õpilane:

- 1) loeb eakohast ilukirjandust, arendab oma lugemisoskust ning omandab püsiva lugemisharjumuse;
- 2) väärtustab kirjandust rahvuskultuuri olulise osana ning tutvub eri rahvaste kirjanduse ja kultuuriga;
- 3) mõistab ilukirjanduse kujundlikku keelt, rikastab oma sõnavara ning arendab suulist ja kirjalikku väljendusoskust;
- 4) arendab oma loomevõimeid ja suhtub loometöösse lugupidamisega;
- 5) laiendab silmaringi ning rikastab mõtte- ja tundemaailma;
- 6) kujundab kirjanduse abil oma esteetilisi ja eetilisi hoiakuid ning valmidust võtta vastutus enda elu mõjutavate valikute ja otsuste eest;
- 7) avaldab arvamust ja sõnastab oma mõtteid;

- 8) hindab kriitiliselt ja kasutab otstarbekalt erinevaid infoallikaid;
- 9) loob seoseid ühiskonnas toimuva ning enda väärtuste, ootuste ja tulevikuplaanide vahel.

2.2.2. Kirjanduse õppeaine kirjeldus

Kirjandus on õppeaine, milles arendatakse õpilaste lugejaoskusi, kujundlikku mõtlemist ning verbaalset loomevõimet. Väärtkirjanduse ja rahvaluule tõlgendamise ning analüüsi kaudu kujundatakse õpilaste esteetilisi ja eetilisi hoiakuid, rikastatakse tundemaailma ning aidatakse neil kujuneda isiksusena, leida oma identiteet ja luua ainuomane maailmapilt.

Põhikooli kirjandusõpetuses keskendutakse eelkõige ilukirjanduse lugemisele ja tõlgendamisele. Eraldi pööratakse tähelepanu teose mõistmist toetavate oskuste arendamisele, teose kui terviku mõistmisele ning kujundliku keele tundmaõppimisele. Interpreteerimis- ja sünteesivõime arendamiseks kuuluvad kirjandusõpetusse ka tekstide esitamine ning õpilaste omalooming eri liiki tekstidena.

Kirjandusteoste üle arutlemiseks ja nende sügavuti mõistmiseks peavad õpilased tundma kirjanduse metakeelt ning kirjanikega seotud kultuuriloolist tausta. Teoste käsitlemiseks vajalikke mõisteid seletatakse õppekirjanduses, õpilaste enda seletust eeldatakse nende mõistete puhul, mis on õppesisus eraldi esile toodud. Kirjandusõpetuse teoreetiline külg on minimaalne, sest faktiteadmistest tähtsam on äratada ja hoida alal lugemishuvi ning arendada tõlgendusoskust.

Mitmekülgse tekstivaliku kaudu kujundatakse lugemis- ja analüüsikogemusi ning arendatakse lugejaoskusi.

Lugemisvarasse haaratakse tähtsamate eetiliste ja esteetiliste küsimuste käsitlemist võimaldavaid teoseid nii uudiskirjandusest kui ka klassikast. Tähelepanu pööratakse ka folkloorsele materjalile, et väärtustada õpilase päritolu ja kultuurilist kuuluvust. Lugemisvara valikul arvestatakse eesti ja maailmakirjanduse, vanema ja uuema kirjanduse ning eri žanre esindavate proosa-, draama- ja luuleteoste põhjendatud proportsioone ning kooliastmele kohaseid teemavaldkondi. Kultuuri järjepidevuse huvides sisaldab soovituslik terviklikult käsitletavate teoste valik ka rohkesti tüvitekste. Soovitusliku valiku põhjal saab koostada teoste loendi, lähtudes klassi õpistiilist ja -võimekusest. Lisaks on võimalik valida teemakohaseid tekste ja teoseid, sealhulgas paikkondliku päritoluga ja uudiskirjanduse hulgast. Tervikkäsitluseks mõeldud teostest käsitleb õpetaja igas klassis vähemalt nelja. Õpetaja võib kirjandusteoseid valides arvestada õpilaste eelistusi ning kultuurilis-rahvuslikku eripära.

Kirjandustundides tuleb funktsionaalse kirjaoskuse arendamiseks tegelda ka teabetekstidega, mis on seotud eelkõige kirjanduse ning kirjanike ja teiste kultuurilooliselt tähenduslike isikutega. Kultuuriloolised tekstid avavad isiksust kujundavaid seiku, aitavad mõista teose kirjanduslikku ja ajaloolist tagapõhja ning kirjandusprotsessi, väärtustavad seda, mis on eesti kultuuris oluline, ja tekitavad huvi kultuuriloo vastu.

Õppeprotsessis võimaldatakse õpilastele rohkesti omaloomingulisi, sealhulgas kirjandusteoste, teiste tekstidele ja oma elamustele tuginevaid kirjutamiskogemusi, et arendada ja väärtustada loovust ja mõtlemisvõimet ning tuua esile kirjutaja isikupära ja annet. Tekstianalüüsis ning -loomes on võrdselt olulised suuline ja kirjalik õppetegevus.

Kirjandusõpetus seostub peaaegu kõigi õppeainetega (esmajoonel eesti keelega) ja kirjanduse lähiümbruse aladega (folkloor, teater, film, kujutav kunst) ning toetab õppesisu kaudu õppekava läbivate teemade käsitlemist ja üldpädevuste saavutamist. Läbivate teemade käsitlemise iseloom, sügavus ja raskuspunkt on klassiti erinev ning paljuski seotud kirjanduse valikuga. Taotletakse, et loetud ilukirjandustekstide põhjal arutledes suhestaksid õpilased ennast käsitletavate teemadega.

2.2.3. Kirjanduse õppe- ja kasvatuseesmärgid II kooliastmes (5. ja 6. klass)

6. klassi lõpetaja:

- 1) loeb eakohast eri žanris väärtkirjandust, kujundab selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendab lugejaoskusi;
- 2) loeb ladusalt ja ilmekalt jõukohase keerukusega teksti ning mõistab seda;
- 3) oskab tutvustada loetud teoste sisu ja tegelasi, arutleda tegelassuhete ja probleemide üle, sealhulgas võrrelda tegelaste ning enda väärtushoiakuid ja huvisid;
- 4) oskab teksti- või elamuspõhiselt jutustada ja loetu üle arutleda;
- 5) kirjutab nii jutustavaid kui ka kirjeldavaid omaloomingulisi töid, väljendades end korrektselt;
- 6) oskab vajaliku teavet hankides kasutada eri allikaid, sealhulgas sõnaraamatuid ja internetti.

2.2.4. Kirjanduse õpitulemused ja õppesisu II kooliastmes

Õppesisu	5. klass	6.klass
Lugemine	15	15
Jutustamine	15	15
Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine	15	15
Teksti esitus ja omalooming	10	10
Kokku	70	70

5.klass

Lugemine

Õpitulemused	Õppesisu
1) on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut); 2) loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; 3) tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma lugemis- muljetest, -elamustest ja -kogemustest.	Lugemise eesmärgistamine. Lugemiseks valmistumine, keskendunud lugemine. Lugemistehnika arendamine, häälega ja hääleta lugemine, pauside, tempo ja intonatsiooni jälgimine. Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Lugemirõõm. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.

Jutustamine

Õpitulemused	Õppesisu
1) jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel; 2) jutustab mõttelt sidusa ja tervikliku ülesehitusega loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale; 3) jutustab piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu.	Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Aheljutustamine. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine. Jutustamine piltteksti (foto, koomiks) põhjal. Fantaasialoo jutustamine

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Õpitulemused	Õppesisu
<u>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</u>	Küsimuste koostamine: fakti- ja fantaasia- küsimused. Küsimustele vastamine

<p>1) koostab teksti kohta eriliigilisi küsimusi; vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;</p> <p>2) koostab teksti kohta sisukava, kasutades väiteid või märksõnu;</p> <p>3) leiab lõigu kesksed mõtted; järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha;</p> <p>4) kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, hindab nende käitumist, võrdleb iseennast mõne tegelasega;</p> <p>5) arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;</p> <p>6) otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse.</p>	<p>tekstinäitega või oma sõnadega. Teksti kavastamine: kavapunktid väidete ja märksõnadena.</p> <p>Lõikude kesksete mõtete otsimine. Teksti teema sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete näidete (nt iseloomulike detailide) otsimine tekstist.</p> <p>Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine.</p> <p>Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.</p> <p><u>Teose/loo kui terviku mõistmine</u></p> <p>Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord. Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Pea- ja kõrvaltegelaste leidmine, tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamine. Tegelasrühmad. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed.</p> <p>Loomamuinasjutu tüüptegelased.</p>
<p><u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u></p> <p>1) tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, võrdlusi ja algriimi;</p> <p>2) seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust;</p> <p>3) mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes.</p>	<p>Epiteedi ja võrdluse äratundmine ja kasutamine. Valmi mõistukõnест arusaamine. Koomilise leidmine tekstist. Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Algriimi leidmine rahvalauludest. Algriimi kasutamine oma tekstis. Luuleteksti tõlgendamine.</p>
<p><u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u></p> <p>1) seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi ja muinasjutu olemust.</p>	<p>Rahvalaulu olemus. Loomamuinasjutu sisutunnused (lugu, tegelased, hea võitlus kurjaga jne). Tekke- ja seletusmuistendi tunnused. Seiklusjutu tunnused. Teose teema. Probleemi olemus. Pea- ja kõrvaltegelane. Tegelastevahelise konflikti olemus. Luuletuse vorm: salm. Valmi tunnused. Koomiline ja mittekoomiline.</p>

Teksti esitus ja omalooming

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) esitab peast luuletuse või rolliteksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.</p>	<p>Esitamise eesmärgistamine (miks?, kellele? ja mida?) Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid. Luuleteksti esitamine peast. Rollimäng, rolliteksti esitamine.</p>

<p>1) kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti.</p>	<p>Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Esemel, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse, tunnete kirjeldamine.</p> <p>Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine. Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid, nt loomamuinasjutu, seiklus- või fantaasiajutu, tekke- või seletusmuistendi, loomtegelase, või kirjandusliku tegelase kirjelduse, ette antud riimide põhjal või iseseisvalt luuletuse, sündmustiku või tegelasega seotud kuulutuse, loole uue või jätkuva lõpu, kirja mõnele teose tegelasele või tegelasrühmale, algustähekordustega naljaloo, luuletuse põhjal samasisulise jutu või muud sellist.</p>
--	---

6.klass

Lugemine

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);</p> <p>2) loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti lususalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;</p> <p>3) tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma lugemismuljetest, -elamustest ja -kogemustest.</p>	<p>Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise jälgimine ja lugemisoskuse hindamine. Ette loetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Huvipakkuva kirjandusteose leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu ja tegelaste tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p>

Jutustamine

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel;</p> <p>2) jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;</p> <p>3) jutustab piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu.</p>	<p>Tekstilähedane sündmustest jutustamine kavapunktide järgi. Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Loo ümberjutustamine uute tegelaste ja sündmuste lisamisega. Iseendaga või kellegi teisega toimunud sündmusest või mälestuspildist jutustamine. Jutustamine piltteksti (foto, illustratsioon, karikatuur, koomiks) põhjal. Fantaasia loo jutustamine.</p>

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Õpitulemused	Õppesisu
<p>Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine <i>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad</i></p>	<p>Küsimustele vastamine tsitaadiga (tekstilõigu või fraasiga), teksti abil oma sõnadega, peast. Teksti kavastamine: kavapunktid küsi- ja</p>

<p><u>tegevused</u></p> <p>1) vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;</p> <p>2) koostab teksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu;</p> <p>3) leiab lõigu kesksed mõtted ja sõnastab peamõtte;</p> <p>4) järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha;</p> <p>5) kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, hindab nende käitumist, lähtudes üldtunnustatud moraalnormidest, võrdleb iseennast mõne tegelasega;</p> <p>6) arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;</p> <p>7) otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse.</p>	<p>väitlausestena, märksõnadena.</p> <p>Lõikude kesksete mõtete otsimine ja peamõtte sõnastamine. Teksti teema ja peamõtte sõnastamine. Arutlemine mõne teoses käsitletud teema üle. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Illustratiivsete näidete (nt tsitaatide, iseloomulike detailide) otsimine tekstist. Detailide kirjeldamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Loetu põhjal järelduste tegemine. Oma mõtete, tundmuste, lugemismuljete sõnastamine.</p> <p>Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.</p> <p><u>Teose/loo kui terviku mõistmine</u></p> <p>Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Sündmuste järjekord. Sündmuste põhjus-tagajärg-seosed. Minajutustaja kui loo edastaja. Tegelaste probleemi leidmine ja sõnastamine. Teose sündmustiku ja tegelaste suhestamine (nt võrdlemine) enda ja ümbritsevaga. Tegelase muutumise, tegelastevaheliste suhete jälgimine, tegelaste iseloomustamine, käitumise põhjendamine. Tegelasrühmad. Tegelastevaheline konflikt, selle põhjused ja lahendamisteed. Looma- ja imemuinasjutu tüüptegelased</p>
<p><u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u></p> <p>1) tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete ja võrdlusi;</p> <p>2) seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust;</p> <p>3) mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes.</p>	<p>Epiteedi ja võrdluse äratundmine ja kasutamine. Lihtsamate sümbolite seletamine. Tegelaskõne varjatud tähenduse mõistmine. Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduse seletamine, selle võrdlev ja eristav seostamine tänapäeva elunähtustega. Riimide leidmine ja loomine. Luuletuse rütmi ja kõla tunnetamine. Luuletuse tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine</p>
<p><u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u></p> <p>1) seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muinasjutu, muistendi, kõnekäanu ja vanasõna olemust.</p>	<p>Imemuinasjutu sisutunnused. Hiiu- ja vägilasmuistendi tunnused. Vanasõna ja kõnekäanu olemus. Ajaloolise jutustuse tunnused. Teose teema ja idee. Probleemi olemus. Tüüptegelane. Tegelastevahelise konflikti olemus. Luuletuse vorm: salm ja riim. Päevik kui ilukirjandusliku teose vorm. Animafilmi olemus.</p>

Teksti esitus ja omalooming

Õpitulemused	Õppesisu
1) esitab peast luuletuse, lühikese	Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja

<p>proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.</p>	<p>mida?) Esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse ja intonatsiooni valimine; õige hingamine ja kehahoid. Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialogi või monoloogina).</p>
<p>1) kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sealhulgas kirjeldava ja jutustava teksti.</p>	<p>Kirjeldamine: sõnavalik, oluliste ja iseloomulike tunnuste esitamine. Kirjelduse ülesehitus: üldmulje, detailid, hinnang. Esemel, olendi, inimese, tegevuskoha, looduse, tunnete kirjeldamine. Autori suhtumine kirjeldatavasse ja selle väljendamine. Jutustamine. Jutustuse ülesehitus. Ajalis-põhjuslik järgnevus tekstis. Sidus lausestus. Otsekõne jutustuses. Minavormis jutustamine. Teemamapp tänapäeva kultuurinähtuste või kultuurilooliste isikute kohta. Teemamapi vorm (mapp, karp, CD vms), sisu ja vormistamine. Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid, nt imemuinasjutu, tõsielu- või fantaasiajutu, hiiu- või vägilasmuistendi, mälestusloo, kirjandusliku tegelase või looduskirjelduse, vanasõna(de) või kõnekäändude põhjal jutukese, ette antud riimide põhjal või iseseisvalt luuletuse, teose või kujuteldava tegelase päevikulehekülje, loo sündmustiku edasiarenduse, tegelastevahelise dialoogi, kirja mõnele teose tegelasele või tegelasrühmale, luuletuse põhjal samasisulise jutu või muud sellist.</p>

Kirjandustekstide valik. II kooliastmes käsitletavat tekstid ja terviklikult loetavad kirjandusteosed valitakse arvestusega, et esindatud oleksid kõik järgmised teemavaldkonnad.
Väärtused ja kõlblus

Enesehinnang. Ausus enese ja teiste vastu. Iseenda ning teiste vajadused ja huvid. Arusaamine heast ja halvast. Õiglus ja ebaõiglus. Kiiduväärne ja taunitav. Erinevus teistest. Minu hobid ja huvid. Minu tervis ja tulevik. Rikkuse ja vaesusega seotud probleemid. Kohustused ja vastutus. Üksiolek ja hirmud

Kodus ja koolis

Perekond. Kodu turvalisus. Vägi- ja vägivald kodus. Armastus oma kodu ja koduste vastu. Suhted vanemate, kasuvanemate ja vanavanematega. Suhted õdede, vendade, teiste lähisugulastega. Poiste ja tüdrukute suhted. Sallivus teistsuguste inimeste suhtes. Abivajaja ning aitaja. Nohiklikkus ja tõrjutus. Piir oma ja võõra vahel. Piir lubatu ja lubamatu vahel

Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus

Rahvuskultuuri eripära ja olulisus rahvale. Matkamine kodukohas ning reisimine kauges maades. Kultuuride mitmekesisus. Erinevate rahvaste uskumused ja tavad. Käitumine erinevates kultuuriruumides. Külalislahkus. Lugupidav suhtumine teistesse kultuuridesse ja inimestesse. Kultuuriinimesed kui eesti rahvuskultuuri tutvustajad ja hoidjad

Mängiv inimene

Ringmängud ja mängulust. Sõnamängud. Teatri võlumaailm. Leidlik probleemide lahendamine. Iluelamused. Loominguline koostöö. Mängult ja päriselt. Põhjendatud ja põhjendamata riskid

Keskkond ja ühiskonna jätkusuutlik areng

Minu osa looduse hoidmisel. Austav suhtumine elus- ja eluta loodusesse. Hädasolija aitamine. Lemmikloomad ning vastutus nende eest. Aastaaegade omanäolisus

Kodanikuühiskond ja rahvussuhted

Minu juured. Seos mineviku, oleviku ning tuleviku vahel. Traditsioonid ja sündmused, mis tagavad järjepidevuse. Suhe keelesse. Kodupaiga keel. Suhted teiste rahvustega

Teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon

Avastamisrõõm ja õppimiskogemused. Tänapäevased teabe otsimise ja edastamise võimalused. Internet kui silmaringi avardaja ning infoallikas. Internet kui ohuallikas.

Käitumine suhtlusportaalides. Film ja foto kui hetke ning ajaloo jäädvustajad

Soovituslik loend teoste terviklikuks käsitlemiseks.

Harri Jõgisalu „Veskiratta Madis” või „Vennikese ja tema sõprade lood”, Andrus Kiviräha „Sirli, Siim ja saladused”, Aino Perviku „Arabella, mereröövli tütar”, Jaan Krossi „Mardileib”, Jaan Rannapi „Viimane valgesulg”, Eno Raua „Kalevipoeg” või „Roostevaba mõök”, Erich Kästneri „Veel üks Lotte”, James Krüssi „Timm Thaler ehk müüdnud naer”, Astrid Lindgreni „Vennad Lõvisüdamed” või „Röövlitütar Ronja”, Ferenc Molnári „Paltánava poisid”, Christine Nöstlingeri „Vahetuslaps”, Joanne Kathleen Rowlingi „Harry Potter ja tarkade kivi”, John Ronald Reuel Tolkieni „Kääbik”, Mark Twaini „Tom Sawyeri seiklused”, vähemalt üks uudisproosateos omal valikul, üks vabalt valitud luulekogu, vähemalt üks paikkondliku autori proosa- või luuleteos.

Rahvaluuletekstid.

Rahvalaulud: töölaulud, laulud tarkusest ja rumalusest, maagilised laulud, loitsud. „Kalevala” lood. Looma- ja imemuinasjutud. Tekke- ja seletusmuistendid. Hiiu- ja vägilasmuistendid (Kalevipoeg, Suur Tõll). Piibllilood, erinevate rahvaste müüdid. Tarkuse-, õppimis- ja tööteemalised vanasõnad ning kõnekäänud. Paikkondliku algupäraga rahvaluuletekstid, muistendid.

Põhjalikumalt käsitletavad autorid.

Sissevaateid Friedrich Robert Faehlmanni, Harri Jõgisalu, Andrus Kiviräha, Friedrich Reinhold Kreutzwaldi, Astrid Lindgreni ja Leelo Tungla ning mõne paikkondlikult tähtsa kirjaniku elu-, tegevus- ja loomingulukku.

2.2.5. Kirjanduse õppe- ja kasvatusesmärgid III kooliastmes

9. klassi lõpetaja:

- 1) väljendab end korrektselt suuliselt ja kirjalikult, jutustab kokkuvõtvalt teoses toimunust, arutleb teoses kujutatute üle ning kirjutab omaloomingulisi töid;
- 2) loeb eakohast eri žanris väärtkirjandust, kujundab selle kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning arendab lugejaoskusi;
- 3) mõistab teose lugemisel tekkivate seisukohtade paljusust, väärtustab erinevaid ideid ja kujutamisi viise;
- 4) tõlgendab, analüüsib ja mõistab kirjandusteost kui erinevate lugude ja inimsuhete, elamuste ja väärtuste allikat ning erinevate seisukohtade peegeldajat;
- 5) väärtustab kirjandust kui oma rahvuskultuuri olulist osa ja eri rahvaste kultuuri tutvustajat;
- 6) kasutab vajaliku teabe hankimiseks erinevaid allikaid, nii teatmeteoseid kui ka interneti.

2.2.6. Kirjanduse õpitulemused ja õppesisu III kooliastmes

Õppesisu	7. klass	8. klass	9.klass
Lugemine ja jutustamine	25	25	20
Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine	35	35	35
Teksti esitus ja omalooming	10	10	15
Kokku	70	70	70

7.klass

Lugemine ja jutustamine

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);</p> <p>2) loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;</p> <p>3) tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit.</p>	<p>Lugemise iseseisev eesmärgistamine. Kiire ja aeglane lugemine, ülelibisev ja süvenenud lugemine. Eesmärgistatud ülelugemine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Etteloetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p>
<p>1) jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.</p>	<p>Tekstilähedane jutustamine märksõnade toel. Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.</p>

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Õpitulemused	Õppesisu
<p><i>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</i></p> <p>1) vastab teksti põhjal fakti- ja järeldamis- ja analüüsiküsimustele;</p> <p>2) kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate;</p> <p>3) kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused;</p> <p>4) kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb tegelasi;</p> <p>5) arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide üle;</p> <p>6) leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema ja peamõtte, kirjutab</p>	<p><i>Teose mõistmist toetavad tegevused</i></p> <p>Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja fantaasiaküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga või teksti toel oma sõnadega.</p> <p>Teksti kavastamine: kavapunktid väitlausete ja märksõnadena. Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine. Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine ja põhjendamine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal. Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine. Loetu põhjal järelduste tegemine. Tundmatute sõnade tähenduse otsimine</p>

<p>teksti põhjal kokkuvõtte;</p> <p>7) otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;</p> <p>8) teab tulemusliku meeskonnatöö kavandamise põhimõtteid.</p>	<p>sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.</p> <p><u>Teose/loo kui terviku mõistmine</u></p> <p>Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelas vahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine. Tegelas tegevusmotiivide selgitamine. Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. Tegelasrühmadevaheline konflikt ja konflikti gradatsioon. Kirjanduslik tegelane ja selle prototüüp. Kirjanduse tüüptegelasi. Fantaasiakirjanduse ja naljandite tüüptegelasi. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljöö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatud seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest.</p>
<p><u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u></p> <p>1) tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, ja võrdlusi;</p> <p>2) selgitab õpitud vanasõnade, kõnekäändude ja mõistatuste kujundlikkust ja tähendust;</p> <p>3) mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes.</p>	<p><u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u></p> <p>Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõistatuse kui sõnalise peitepildi äraarvamine ja loomine. Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise ja korduse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria mõistmine. Piltluule kui piltkujundi tõlgendamine. Luuleteksti tõlgendamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.</p>
<p><u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u></p> <p>1) eristab tekstinäidete põhjal rahvaluule lühivorme (kõnekäänd, vanasõna, mõistatus), rahvalaulu (regilaul ja riimiline rahvalaul) ja rahvajutu (muinasjutt, muistend) liike, nimetab nende tunnuseid;</p> <p>2) seletab oma sõnadega eepose ja jutustuse, valmi ja ballaadi ning komöödia olemust.</p>	<p><u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u></p> <p>Rahvaluule liigid ja alaliigid. Regilaul ja riimiline rahvalaul. Muinasjutu tunnused (kujund, sümbol, sõnum). Muinasjutu vormitunnused, kompositsioon ja rändmotiivid. Koha- ja ajaloolise muistendi tunnused. Usundilise muistendi tunnused. Naljandi ja anekdoodi tunnused. Puändi olemus. Kõnekäändu ja vanasõna olemus. Mõistatuse olemus. Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, dramaatika tunnused. Eepose ja jutustuse tunnused. Seiklusromaanide tunnused. Robinsonaadi ja utopia tunnused. Luule vorm: värss, stroof. Piltluule. Valmi ja ballaadi tunnused. Motiivi olemus. Komöödia tunnused. Dramaatika mõisted: monoloog, dialoog, remark, repliik.</p>

Esitamine ja omalooming

Õpitulemused	Õppesisu
1) esitab peast luule- või proosateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.	Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?) Esituse ladusus, selgus ja tekstitäpsus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele, kasutades illustreerivaid katkendeid. Luuleteksti esitamine peast. Lühikese proosateksti esitamine (dialogi või monoloogina).
1) kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljö kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti; 2) kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.	Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: koha- või ajaloolise muistendi, valmi või allegoorilise loo, rahvalaulu, naljandi, mõistatusi, kõnekäändude põhjal naljaloo, seiklusjutu, piltluuletuse, kirja ühelt tegelaselt teisele, tegelasele tegevusjuhendi, tekstis toimunud sündmuste eelloo, loo muudetud vaatepunktiga, puänteeritud loo, erinevate teoste peategelaste võrdluse, vaadatud filmi põhjal ühelauselise või pikema kokkuvõtte või soovituselise või muud sellist. Omaloomingulised tööd (nt teemamapid) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.

8.klass

Lugemine ja jutustamine

Õpitulemused	Õppesisu
1) on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut); 2) loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; 3) tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega.	Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoscuse hindamine. Ette loetava teksti eesmärgistatud jälgimine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.
1) jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, jälgides teksti sisu ja kompositsiooni.	Loo jutustamine: jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi. Teose lugemise ajal ja/või järel tekkinud kujutluspildist jutustamine.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Õpitulemused	Õppesisu
<p><u>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</u></p> <ol style="list-style-type: none">1) vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele;2) kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate;3) kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused, arutleb põhjus-tagajärg-seoste üle;4) kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ja demokraatlikest väärtustest;6) arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja <u>väärtushoiakute üle</u>, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;7) leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte, kirjutab teksti põhjal kokkuvõtte;8) otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;9) teab tulemusliku meeskonnatöö kavandamise põhimõtteid.	<p><u>Teose mõistmist toetavad tegevused</u></p> <p>Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile.</p> <p>Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Kokkuvõtte kirjutamine.</p> <p>Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal. Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja <u>kaitsmine</u>. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal.</p> <p>Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku põhjendamine. Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine.</p> <p>Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.</p> <p><u>Teose/loo kui terviku mõistmine</u></p> <p>Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti äratundmine. Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. Tegelasrühmadevaheline konflikt ja konflikti gradatsioon. Kirjanduse tüüptegelasi. Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Sündmuste põhjus-tagajärg-seoste leidmine. Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatute seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Tekstist filmilike episoodide leidmine. Filmi ja kirjandusteose võrdlemine.</p>

<p><u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u></p> <p>1) tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi;</p> <p>2) selgitab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude kujundlikkust ja tähendust;</p> <p>3) mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes.</p>	<p><u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u></p> <p>Kõnekäändude ja vanasõnade tähenduste seletamine. Võrdlus ja metafoor kõnekäändudes. Mõttekorduste leidmine regilaulust. Rahvalaulu elementide leidmine autoriluulest.</p> <p>Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine.</p> <p>Luuleteksti tõlgendamine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse hindamine ja arendamine.</p>
<p><u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u></p> <p>1) seletab oma sõnadega eepika, lüürika ja dramaatika, romaani, ja novelli, haiku ja vabavärsi ning tragöödia olemust.</p>	<p><u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u></p> <p>Rahvaluule liigid ja alaliigid. Müüdi tunnused. Tänapäeva folkloor ehk poploor.</p> <p>Teksti kompositsioonelemendid: sissejuhatus, sõlmitus, teema arendus, kulminatsioon, lõpplahendus. Muutuv ja muutumatu tegelane. Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, dramaatika tunnused. Romaani (erinevad liigid) ja novelli tunnused. Ulme- ja detektiivromaani tunnused. Reisikirja olemus. Luule vorm: värs, stroof. Oodi, haiku ja vabavärsilise luule tunnused. Motiivi olemus. Tragöödia tunnused. Dramaatika mõisted: monoloog, dialoog, vaatus, stseen, remark, repliik. Intriigi olemus. Kirjandusteose dramatiseering. Lavastus ja selle valmimine.</p> <p>Filmikunsti väljendusvahendid: pilt ja sõna, kaader filmis. Kirjandusteose ekraniseering.</p>

Esitamine ja omalooming

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) esitab peast luule- või draamateksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust; koostab ja esitab kirjandusteost tutvustava ettekande.</p>	<p>Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?). Esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine.</p> <p>Luuleteksti esitamine peast. Draamateksti esitamine ositi. Instseneeringu esitamine. Kirjandusteost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.</p>
<p>1) kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljö kirjeldus) või</p>	<p>Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: ulme- või detektiivjutu, haiku või vabavärsilise luuletuse, näidendi,</p>

<p>jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti;</p> <p>2) kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja</p>	<p>proosa- või luuleteksti dramatiseeringu, tegelase monoloogi, tegelase eluloo, muudetud žanris teksti (nt luuletuse põhjal kuulutuse, uudisest jutustuse), lisatud repliikidega teksti, mina-vormis loo, detailide abil laiendatud loo, võrdluste- ja metafooriderikka teksti, ühest ja samast sündmusest loo traagilises ja koomilises võtmes, kirja teose autorile, teostest valitud ja kommenteeritud tsitaatide kogumiku, tsitaadi (moto) alusel kirjandi, tegelase seletuskirja või muud sellist.</p> <p>Omaloomingulised tööd (nt teemamapid) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.</p>
---	---

9.klass

Lugemine ja jutustamine

Õpitulemused	Õppesisu
<p>1) on läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);</p> <p>2) loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist;</p> <p>3) tutvustab loetud raamatu autorit, sisu, tegelasi, probleeme ja sõnumit ning võrdleb teost mõne teise teosega;</p> <p>4) jutustab kokkuvõtvalt loetud teosest, järgides teksti sisu ja kompositsiooni.</p>	<p>Erinevate lugemistehnikate valdamine. Oma lugemise analüüs ja lugemisoskuse hindamine. Huvipakkuva kirjanduse leidmine ja iseseisev lugemine. Loetud raamatu autori, sisu, tegelaste, probleemide ja sõnumi tutvustamine klassikaaslastele, teose võrdlemine mõne teise teosega. Lugemissoovituste jagamine klassikaaslastele. Soovitatud tervikteoste kodulugemine, ühisaruteluks vajalike ülesannete täitmine.</p> <p>Loo jutustamine: jutustamine teksti kompositsioonist lähtuvalt, jutustades tegevuse aja ja koha muutmine, uute tegelaste ja sündmuste ja/või erinevat liiki lõppude lisamine, eri vaatepunktist jutustamine, jutustades tsitaatide kasutamine, kokkuvõtlik jutustamine faabula ja/või süžee järgi.</p> <p>Tutvumine elektroonilise meedia (raadio, televisioon, internet) erinevate jutustamisviisidega.</p>

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Õpitulemused	Õppesisu
<p><i>Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused</i></p> <p>1) vastab teksti põhjal fakti-, järeldamis- ja analüüsiküsimustele;</p> <p>2) kasutab esitatud väidete tõestamiseks tekstinäiteid ja tsitaate;</p> <p>3) kirjeldab teoses kujutatud tegevusaega ja -kohta, määratleb teose olulisemad sündmused, arutleb põhjus-tagajärg-seoste</p>	<p><i>Teose mõistmist toetavad tegevused</i></p> <p>Küsimuste koostamine: fakti-, järeldamis-, analüüsi- ja hindamisküsimused. Küsimustele vastamine tsitaadiga, teksti toel oma sõnadega või oma arvamusega, toetumata tekstile.</p> <p>Teksti kesksete mõtete leidmine. Teose teema ja peamõtte sõnastamine. Konspekti koostamine.</p> <p>Arutlemine mõnel teoses käsitletud teemal.</p>

<p>üle;</p> <p>4) kirjeldab teksti põhjal tegelase välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib tegelaste omavahelisi suhteid, võrdleb ja hindab tegelasi, lähtudes humanistlikest ja demokraatlikest väärtustest;</p> <p>5) arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;</p> <p>6) leiab teksti kesksed mõtted, sõnastab loetud teose teema, probleemi ja peamõtte; otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse;</p> <p>7) teab tulemusliku meeskonnatöö kavandamise põhimõtteid.</p>	<p>Autori hoiaku ja teose sõnumi mõistmine ja sõnastamine. Oma arvamuse sõnastamine, põhjendamine ja kaitsmine. Esitatud väidete tõestamine oma elukogemuse ja tekstinäidete varal.</p> <p>Illustratiivsete näidete leidmine tekstist: tsitaatide otsimine ja valimine, tähenduse kommenteerimine ja valiku põhjendamine.</p> <p>Probleemi olemuse-põhjuse-tagajärje-lahenduse seoste üle arutlemine. Loetu põhjal järelduste tegemine.</p> <p>Tundmatute sõnade tähenduse otsimine sõnaraamatust või teistest teabeallikatest, oma sõnavara rikastamine.</p> <p><u>Teose/loo kui terviku mõistmine</u></p> <p>Tegelase analüüs: bioloogiline, psühholoogiline ja sotsiaalne aspekt. Muutuv ja muutumatu tegelane. Teose käigus tegelasega toimunud muutuste leidmine. Lihtne ja keeruline tegelane. Tegelase suhe iseendaga, teiste tegelastega, ümbritseva maailmaga. Tegelase sisekonflikti äratundmine. Tegelastevahelise põhikonflikti leidmine ja sõnastamine, suhete analüüs. Tegelaste tegevusmotiivide selgitamine, käitumise põhjuste analüüsimine. Erinevate teoste peategelaste võrdlemine. Tegelasrühmadevaheline konflikt ja konflikti gradatsioon.</p> <p>Sündmuste toimumise aja ja koha kindlaksmääramine. Miljö kirjeldamine. Tegevuse pingestumine, kulminatsioon ja lahendus. Pöördeliste sündmuste leidmine. Teose rütm: ellipsi täitmine. Sündmuste põhjustagajärg-seoste leidmine.</p> <p>Ajaloosündmuste ja kirjandusteoses kujutatu seostamine. Ajastule iseloomuliku ainese leidmine teosest. Eesti aja- ja kultuuriloo seostamine. Teksti aja- või kultuuriloolise tähenduse uurimine.</p>
<p><u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u></p> <p>1) tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete, metafoore, isikustamist, võrdlusi ja algriimi;</p> <p>2) mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele, kogemustele ja väärtustele tuginedes.</p>	<p><u>Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine</u></p> <p>Epiteedi, võrdluse, metafoori, isikustamise, korduse, retoorilise küsimuse ja hüüatuse, ellipsi ja inversiooni tundmine ja kasutamine. Sümbolite seletamine. Allegooria ja allteksti mõistmine. Sõna-, karakteri- ja situatsioonikoomika leidmine.</p> <p>Luuleteksti tõlgendamine. Autori keelekasutuse omapära leidmine. Teose stiililise eripära kirjeldamine. Oma kujundliku väljendusoskuse</p>

	hindamine ja arendamine.
<u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u> 1) seletab oma sõnadega eepika, lüürika, draamatika, eepose, romaani, jutustuse, novelli, ballaadi, haiku, vabavärsi, soneti, komöödia ja tragöödia olemust.	<u>Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine</u> Rahvaluule liigid ja alaliigid. Ilukirjanduse põhiliigid. Eepika, lüürika, draamatika tunnused. Eepose, romaani (erinevad liigid), jutustuse, novelli, miniatuuri tunnused. Luule vorm: värss, stroof, erinevad riimiskeemid. Oodi, ballaadi, soneti, haiku ja vabavärsilise luule tunnused. Komöödia, tragöödia ja draama tunnused. Arvustuse olemus.

Esitamine ja omalooming

Õpitulemused	Õppesisu
1) koostab ja esitab teost tutvustava ettekande	Esitamise eesmärgistamine (miks, kellele ja mida?) Esituse ladusus, selgus ja tekstitähendus; esitamiseks kohase sõnavara, tempo, hääletugevuse valimine; korrektne kehahoid, hingamine ja diktsioon. Silmside hoidmine kuulaja-vaatajaga. Miimika ja žestikulatsiooni jälgimine. Teost tutvustava ettekande koostamine ja esitamine.
1) kirjutab tervikliku sisu ja ladusa sõnastusega kirjeldava (tegelase iseloomustus või miljöo kirjeldus) või jutustava (muinasjutu või muistendi) teksti; 2) kirjutab kirjandusteose põhjal arutluselementidega kirjandi, väljendades oma seisukohti alusteksti näidete ja oma arvamuse abil ning jälgides teksti sisu arusaadavust, stiili sobivust, korrektset vormistust ja õigekirja.	Õpilased kirjutavad lühemaid ja pikemaid omaloomingulisi töid: regilaulu, kujundirikka luuletuse või miniatuuri, tegelase iseloomustuse või CV, tegelaste juhtlauseid, teise ajastusse paigutatud tegevustikuga loo, miljöo kirjelduse, kirjandusteose probleemidest lähtuva arutluse, alustekstile sisulise vastandteksti, teatrietenduse, filmi või kirjandusteose arvustuse või muud sellist. Omaloomingulised tööd (nt lühiuurimused) tänapäeva kultuurinähtuste ja kultuurilooliste isikute kohta.

Kirjandustekstide valik. III kooliastmes käsitletavad tekstid ja terviklikult loetavad kirjandusteosed valitakse arvestusega, et esindatud oleksid kõik järgmised teemavaldkonnad.

Väärtused ja kõlblus

Enesehinnang, Eneseväärikus. Ausus enese ja teiste vastu. Iseenda ja teiste vajadused ning huvid. Kirjutatud ja kirjutamata seadused. Arusaamine heast ja halvast. Õiglus ja ebaõiglus. Kiiduväärne ja taunitav. Erinevus teistest. Eesmärgid. Eneseotsingud. Minu hobid ja huvid. Minu tervis ja tulevik. Õnnelik olemine. Minu tugevad ja nõrgad küljed. Rikkuse ja vaesusega seotud probleemid.

Kodus ja koolis

Perekond. Kodu turvalisus. Vägivald kodus. Kodu toetav jõud. Armastus oma kodu ja koduste vastu. Suhted vanemate ja kasuvanematega. Eri põlvkondade ühised ja erinevad tõekspidamised. Suhted õdede, vendade, teiste lähisugulastega. Suhted eakaaslastega. Suhted õpetajatega. Poiste ja tüdrukute suhted. Esimene armastus. Ühised väärtused. Kohustused ja vastutus. Koostegutsemine ja üksiolek. Hirmud. Erinevad kooliprobleemid ja koolivägivald.

Abivajaja ning aitaja. Sallivus teistsuguste inimeste suhtes. Mina grupi liikmena. Liidriks olek. Nohiklikkus ja tõrjutus. Piir oma ja võõra vahel. Piir lubatu ja lubamatu vahel.

Omakultuur ja kultuuriline mitmekesisus

Kultuuride mitmekesisus. Elu eri kultuurides. Rahvuskultuur. Regionaalne, professionaalne, klassi-, noorte- jm kultuur. Sallivus erinevate kultuurinähtuste suhtes. Matkamine kodukohas ning reisimine kaugetes maades. Erinevate rahvaste uskumused ja tavad. Käitumine erinevates kultuuriruumides. Külalislahkus. Lugupidav suhtumine teistesse kultuuridesse ja inimestesse. Rahvuskultuuri eripära ja olulisus rahvale. Rahvuskultuuri säilitajad ja arendajad. Kultuuriinimesed kui eesti rahvuskultuuri tutvustajad ning hoidjad.

Mängiv inimene

Ringmängud ja mängulust. Sõnamängud. Teatri võlumaailm. Mängulisus elus ja loomingus. Leidlik probleemide lahendamine. Loova mõtteviisi rakendamine. Iluelamused. Loominguline koostöö. Mängu ja elu piirid. Mängult ja päriselt. Põhjendatud ja põhjendamata riskid. Riskeerimisjulgus. Mõtlemisvabadus ja mõtlemiskohustus

Keskkond ja jätkusuutlik areng

Roheline mõtteviis. Minu osa looduse hoidmisel. Üleilmsed loodushoiuprobleemid. Austav suhtumine elus- ja eluta loodusesse. Hädasolija aitamine. Lemmikloomad ja vastutus nende eest. Tasakaal looduses. Aastaaegade omanäolisus. Loodus kui ilu allikas. Linna- ja maakeskkonna erinevus

Kodanikuühiskond ja rahvussuhted

Mina Eesti ühiskonna liikmena. Minu juured. Seos mineviku, oleviku ja tuleviku vahel. Ajaloomälu. Traditsioonid ja sündmused, mis tagavad järjepidevuse. Suhe keelesse. Murdekeele omapära. Kodupaiga väärtustamine. Kangelaslikkus. Rahvusidentiteet. Suhted teiste rahvaste esindajatega. Eestlaste ja venelaste suhted. Rassismiprobleemid. Teistsuguste kultuuride austamine

Teabekeskkond, tehnoloogia ja innovatsioon

Avastamisrõõm ja õppimiskogemused. Tänapäevased teabe otsimise ja edastamise võimalused. Internet kui silmaringi avardaja ja infoallikas. Internet kui ohuallikas. Keeleline mõjutamine. Käitumine suhtlusportaalides. Infoteadlik inimene. Film ja foto kui hetke ning ajaloo jäädvustajad.

Soovituslik loend teoste terviklikuks käsitlemiseks.

Eduard Bornhöhe „Tasuja” või „Vürst Gabriel ehk Pirita kloostri viimased päevad”, Oskar Lutsu „Kevade”, Sass Henno „Mina olin siin”, August Kitzbergi „Libahunt”, Albert Kivikase „Nimed marmortahvlil”, Andrus Kiviräha „Rehepapp”, Lydia Koidula „Säärane mulk”, Diana Leesalu „Mängult on päriselt”, Helga Nõu „Kuues sõrm”, „Pea suu!” või muu noorsooromaan, Katrin Reimuse „Haldjatants”, Anton Hansen Tammsaare „Kõrboja peremees”, Aidi Valliku „Kuidas elad, Ann?” või „Mis teha, Ann?” või „Mis sinuga juhtus, Ann?”, Eduard Vilde „Pisuhänd”, Paulo Coelho „Alkeemik”, William Goldingi „Kärbeste jumal”, George Orwelli „Loomade farm”, Antoine de Saint-Exupéry „Väike prints”, üks Terry Pratchetti romaan omal valikul, üks Agatha Christie või Arthur Conan Doyle'i romaan omal valikul, üks reisikiri omal valikul, vähemalt üks uudisproosateos omal valikul, üks vabalt valitud luulekogu igal aastal, vähemalt üks paikkondliku autori proosa- või luuleteos.

Rahvaluule tekstivalik. Eri liiki muistendid ja muinasjutud. Koha- ja ajaloolised muistendid, usundilised muistendid. Kaval-Antsu ja Vanapagana lood. Rahvalaulud (laulud sõprusest ja vaenlastest, mõistatuslaulud, pulma- ja armastuslaulud, kiidu- ja pilalaulud, tähtpäeva-, mängu- ja draamaelementidega laulud). Rahvanaljandid, anekdoodid. Piiblllood, erinevate rahvaste müüdid. Sõprusesteemalised ja eetilisi hoiakuid kajastavad, aja, tähtpäevade ning kommetega seotud vanasõnad ja kõnekäänud. Eesti rahva mõistatusi. Paikkondliku algupäraga rahvaluuletekstid, muistendid.

Põhjalikumalt käsitletavad autorid. Sissevaateid Fred Jüssi, Lydia Koidula, Juhan Liivi, Viivi Luige, Oskar Lutsu, Lennart Meri, Jüri Parijõe, Kristjan Jaak Petersoni, Hando Runneli, Anton Hansen Tammsaare ja Marie Underi ning mõne paikkondlikult tähtsa kirjaniku elu-, tegevus- ja loominguloosse.